

AANPAK VISITORMANAGEMENT WERELDERFGOED KINDERDIJK

12 april 2015

Opgesteld in opdracht van:

Gemeente Alblasserdam
Gemeente Molenwaard
Stichting Werelderfgoed Kinderdijk

Kinderdijk

Molenwaard

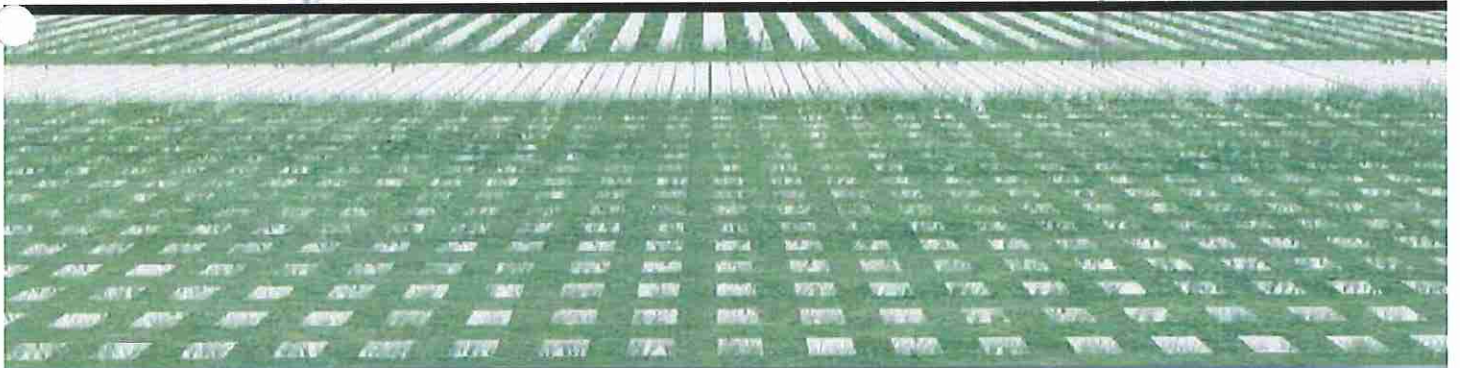
Gemeente
Alblasserdam

Lennart Graaff
Fred Witte
Lisette van der Meer
Mark van Raaij

BLO²C

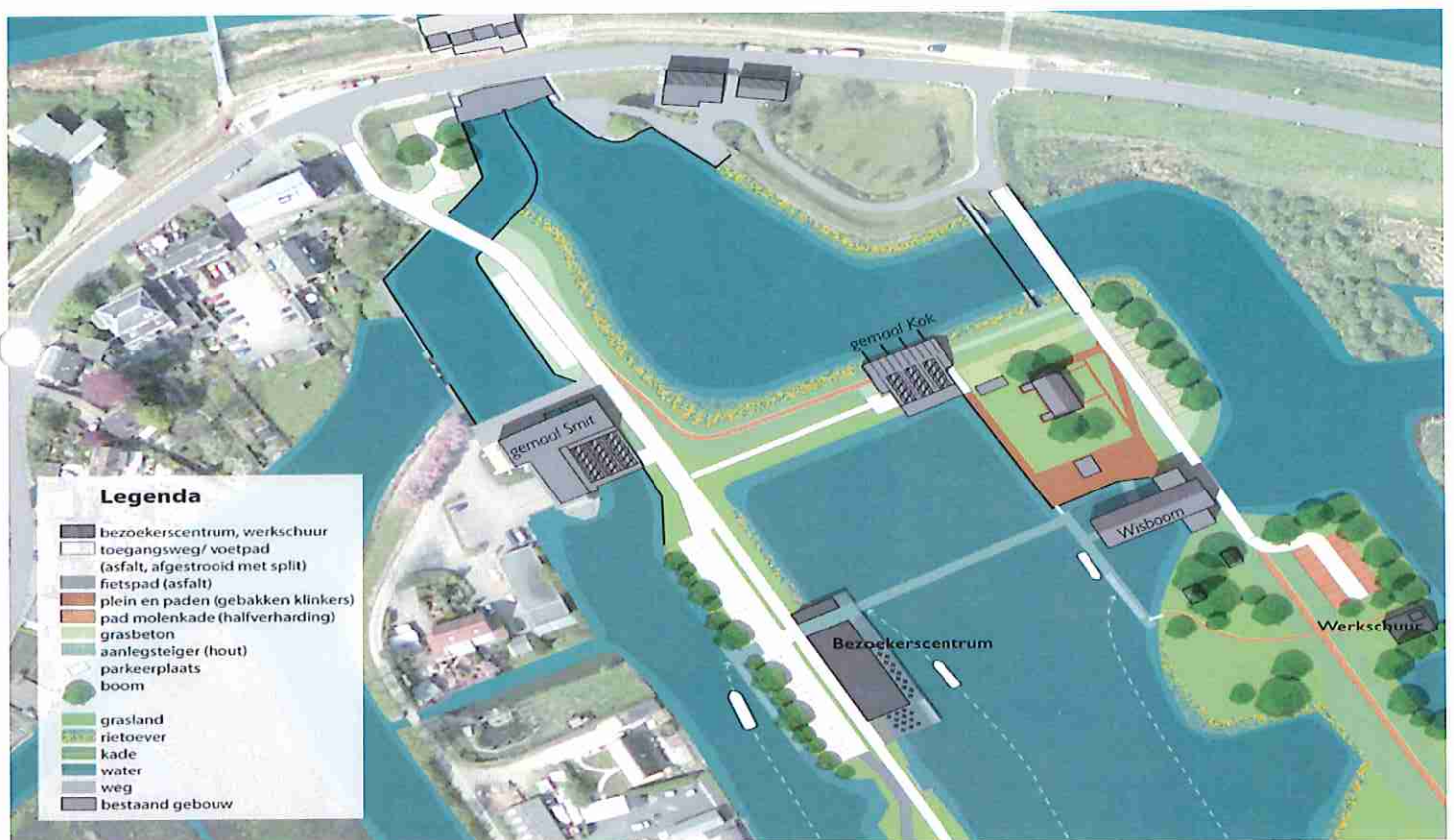
ADVIESBUREAU
Verkeer en Vervoer

4^{cast}

Inhoudsopgave

0. Context: de Waterdriehoek	5
1. Onderzoeksvragen en leeswijzer	6
2. Aanleiding	7
3. Visitormanagement	9
4. Huidige situatie	12
4.1 <i>Situatie Werelderfgoed Kinderdijk</i>	12
4.2 <i>Situatie regio klein</i>	17
4.3 <i>Situatie regio groot</i>	25
Intermezzo: situatie Zaanse Schans.....	27
5. Toekomstperspectief	29
5.1 <i>Perspectief bezoekersaantallen in 2017 en 2025</i>	30
5.2 <i>Analyse mogelijke bezoekersstromen</i>	33
5.3 <i>Analyse mogelijke bezoekersstromen (2)</i>	36
5.4 <i>Maximaal beheersbare capaciteit</i>	37
6. Maatregelenpakket	38
7. Conclusies.....	41
8. Aabevelingen	42

Afbeelding: impressie herontwikkeling Werelderfgoed Kinderdijk

0. Context: de Waterdriehoek

De Waterdriehoek verbindt het Werelderfgoed Kinderdijk met de historische stad Dordrecht en het Nationaal Park de Biesbosch. Deze regio herbergt unieke natuur, zeer bijzonder erfgoed en rijke cultuur. Het water in deze regio vormt zowel fysiek als mentaal de verbinding tussen de bijzondere iconen. Het bracht de stad Dordrecht haar welvaart, maar vraagt tegelijkertijd qua beheersing en veiligheid extra aandacht en investeringen. In de Biesbosch is de fluctuerende grens tussen land en water overal en altijd zichtbaar en Kinderdijk staat model voor wat we in de afgelopen decennia *watermanagement* zijn gaan noemen. De Merwede, Lek, Noord en Oude Maas vormen de fysieke verbinding. De mentale verbinding wordt gevormd door de verhalen van het water: van overstromingen en inpolderingen, van molens en gemalen, van scheepsbouwers en baggeraars, van het water als levensader voor de handel en dus welvaart. Via het water kan de Waterdriehoek op een geweldige manier worden beleefd, door mensen die er wonen en werken en door toeristen en recreanten.

Tien organisaties in de Waterdriehoek vonden elkaar in januari 2013 in de ambitie om een regionaal investeringsprogramma tot stand te brengen waarmee de zichtbaarheid, de toegankelijkheid en aantrekkelijkheid van de Waterdriehoek wordt versterkt. Sinds dat moment vormen zij samen een 'uitvoeringscoalitie' voor de Waterdriehoek. Ze zijn het commitment aangegaan om 'hun' deel van het programma te realiseren en tonen zich bereid daarin te investeren. De coalitie bestaat uit Waterbus, de Stichting Werelderfgoed Kinderdijk, het Parkschap Nationaal Park De Biesbosch, de gemeenten Dordrecht, Molenwaard en Alblasterdam, de regio Drechtsteden, de Provincie Zuid-Holland, Dordrecht Marketing en VVV Zuid-Holland Zuid. Het is zeker geen exclusieve samenwerking: op projectniveau wordt met veel andere organisaties samengewerkt.

Deze aanpak visitormanagement is een uitvloeisel van een van de gebiedsdeals die in het verband van de Waterdriehoek is gesloten. Daarmee is het ingebed in een brede regionale samenwerking van publieke, private en maatschappelijke organisaties die zich mede verantwoordelijk voelen voor de uitvoering van de genoemde maatregelen in deze aanpak.

1. Onderzoeksvragen en leeswijzer

Onderzoeksvragen

Deze aanpak visitormanagement is opgezet om de hieronder geformuleerde vragen te beantwoorden:

Kernvraag: op welke wijze kan een gezonde toekomst van het Werelderfgoed Kinderdijk via groeiende bezoekersaantallen worden veilig gesteld en kan tegelijkertijd een impuls worden gegeven aan de economie en de leefbaarheid van de omgeving?

Onderliggende vragen:

1. Wat is de uitgangssituatie wat betreft de bezoekersaantallen van het Werelderfgoed Kinderdijk en welke trends en ontwikkelingen zijn waarneembaar op de site en in de omliggende regio?
2. Wat zijn de verwachte bezoekersaantallen in de nabije toekomst als gevolg van de herontwikkeling van het Werelderfgoed en op de langere termijn?
3. Welke maatregelen moeten worden genomen om de gewenste doelstellingen (goede economische basis Kinderdijk en een impuls voor de omgeving) te realiseren?

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de aanleiding geschetst voor de aanpak visitormanagement. Hoofdstuk 3 beschrijft de belangrijkste uitgangspunten van visitormanagement. Hoofdstuk 4 bevat een weergave van de uitgangssituatie. In hoofdstuk 5 is een toekomstperspectief geschetst voor de jaren 2017 en 2025. Het maatregelenpakket om die groei aan te kunnen is weergegeven in hoofdstuk 6. Hoofdstuk 7 ten slotte vat de belangrijkste conclusies samen.

4. Huidige situatie

4.1 Situatie Werelderfgoed Kinderdijk

Bezoekers

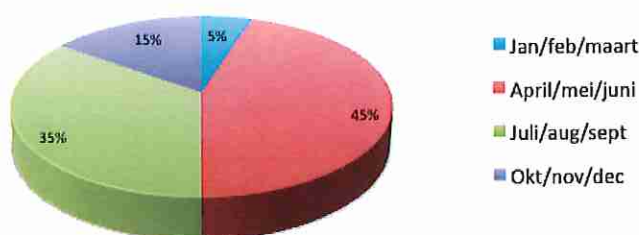
De site heeft een stijgend aantal (betalende) bezoekers. In 2014 hebben ongeveer 400.000 mensen het gebied bezocht. Zo'n 210.000 tot 220.000 bezoekers kochten een kaartje voor de bezoekersmolen en/of voor de rondvaartboot ('De Prins Friso' of 'de Hopper' genaamd, 14.000 bezoekers). Dit zijn de 'betalende' bezoekers van Kinderdijk.

De rondvaartboot 'de Cruiser' (eigenaar: Johan Vos) heeft in 2012, 2013 en 2014 in totaal ongeveer 56.000 bezoekers gehad. Naar schatting maakten tussen 30.000 en 35.000 mensen een rondvaart zonder gebruik te maken van een bezoek aan een attractie van het Werelderfgoed Kinderdijk. De boot verkoopt geen combinatietickets.

Jaar	Aantal betalende bezoekers Kinderdijk
2008	110.900
2009	111.100
2010	125.300
2011	130.000
2012	133.000
2013	172.500
2014	200.000 tot 220.000

Tabel 1: aantal betalende bezoekers Werelderfgoed Kinderdijk

De meeste bezoeken worden afgelegd in de periode april tot en met juni. De periode januari tot en met maart is het rustigst. De drukste perioden voor de rondvaartboot van Molentocht zijn het voorjaar, de zomervakantie en het weekend.

Figuur 2: verdeling bezoekers over de seizoenen

In de periode april tot en met augustus is er geen verschil in bezoekersaantallen gedurende de week en het weekend. De rest van het jaar komt 70% van de bezoekers in het weekend en 30% doordeweeks.

De drukste periode is van april tot en met juni tussen 8:30 en 12:00 (met een piek om 10:00) en tussen 14:00 en 18:00 (met een piek om 15:30). In juli en augustus ligt de piek tussen 10:00 en 15:00. Tijdens de piekmomenten starten acht nieuwe groepen (vier boten en vier bussen) per kwartier hun bezoek aan het werelderfgoed.

Verblijf

Zowel groepen als individuele bezoekers blijven ongeveer 2 uur op het terrein. Er is een beperkt aantal (deel)attractiepunten binnen het gebied dat onderdeel uitmaakt van het Werelderfgoed Kinderdijk en het ontbreekt aan een aantrekkelijke programmering van bijvoorbeeld evenementen en exposities.

Bezoekers kunnen vier attracties bezoeken:

1. de Museummolen;
2. de Blokkermolen;
3. de film in het Wisboomgemaal;
4. de Rondvaartboot.

Groepen hebben daarnaast de mogelijkheid om een workshop te volgen, waarin de werking van de molen wordt uitgelegd. Hiervoor is één locatie beschikbaar. Er is een souvenirwinkel op het terrein, maar geen horeca. Hekwerken rond de gemalen zijn bij de huidige inrichting noodzakelijk, maar geven volgens de gebiedsvisie een 'onvriendelijke' indruk. Het Wisboomgemaal wordt daarom slecht bezocht.

Afbeelding 2: toegangshekken bij het Wisboomgemaal

Capaciteit attracties

De site is 24 uur per dag open voor het publiek en gratis toegankelijk. De Museummolen en het Wisboomgemaal zijn van 1 april tot en met 31 oktober dagelijks geopend van 9:30 tot 17:30. Buiten het hoogseizoen zijn de attracties in het weekend geopend. De Museummolen van 11:00 tot 16:00 en het Wisboomgemaal van 10:30 tot 16:00. De rondvaartboot vaart alleen in het hoogseizoen, tussen 10:00 en 17:00. De boot van Molentocht vaart af wanneer er vraag is, er zijn geen vaste tijden. De boot gaat 7 dagen per week.

Attractie	Verblijfsduur	Capaciteit
Rondvaartboot Cruiser	30 minuten	60 personen per boot, 12 vaarten per dag
Rondvaartboot Hopper	30 minuten	45 personen
Rondvaartboot Touristinfo Alblasserdam	30/45/60 minuten	50 personen per boot, op aanvraag
Ruimte workshop	15 - 20 minuten	50 personen
Museummolen	30 minuten	50 personen in de molen, 50 op het erf.
Blokkermolen	30 minuten	25 personen in de molen, 50 op het erf.
Film Wisboomgemaal	15 minuten	50 personen
Winkel Wisboomgemaal	10 - 20 minuten	70 personen

Tabel 2: capaciteit attracties Kinderdijk

Herkomst bezoekers

Er kunnen drie doelgroepen worden onderscheiden:

1. de lokale en regionale bezoeker (wandelaars, fietsers en culturele liefhebbers);
2. de (inter-)nationale individuele toerist;
3. de (inter)nationale toerist die in groepsverband reist.

Van het totaal aantal bezoekers aan de site is naar schatting 65% een internationale en 35% een nationale gast. Van de 210.000 betalende bezoekers komen er 80.000 individueel en 130.000 in groepsverband. Zo'n 75.000 groepsbezoekers komen via operator Viking River Cruises (de grootste riviercruise maatschappij ter wereld). De rest bezoekt Werelderfgoed Kinderdijk via andere aanbieders of touroperators, zoals Grand Circle, Easing the Way, Vantage, Avalon, Luftner, Uniworld, Kuoni en Ama Rivercruises. In 2014 hebben bovendien ongeveer 80 schoolklassen Werelderfgoed Kinderdijk bezocht.

Zo'n 40% van de riviercruise-aanbieders en/of touroperators boekt van tevoren de entree bij Werelderfgoed Kinderdijk. De resterende 60% doet dit niet, er worden dan ter plekke kaartjes verkocht. Daarnaast is er een groep aanbieders die niet aanlegt bij de site, maar met de bus het werelderfgoed bezoekt.

Online bezoek

De website van Werelderfgoed Kinderdijk wordt het meest bezocht door Nederlanders. In de periode 23 december 2013 tot en met 22 januari 2015 is de website door 76.884 unieke gebruikers bezocht. In onderstaande tabel is de top-5 van bezoekers van de website te zien en het daarbij behorende aantal verkochte entreekaarten.

Ranking	Land	% bezoekers	Verkochte kaarten
1	Nederland	39,5%	260
2	Verenigde Staten	11,6%	26
3	Verenigd Koninkrijk	6,7%	48
4	Duitsland	4,7%	42
5	België	3,8%	28

Tabel 3: ranking bezoekers website en aantal verkochte kaarten.

Er moet worden benadrukt dat bovenstaande cijfers aangaande het bezoek van de website niet representatief zijn voor de verdeling van de herkomst van de internationale bezoekers. De cijfers laten wel zien dat via de website van de site slechts een beperkt aantal entreekaarten verkocht wordt. Daarnaast is het aantal bezoekers van de website laag. Via de website van de VVV is Werelderfgoed Kinderdijk in 2014 8.890 maal bezocht.

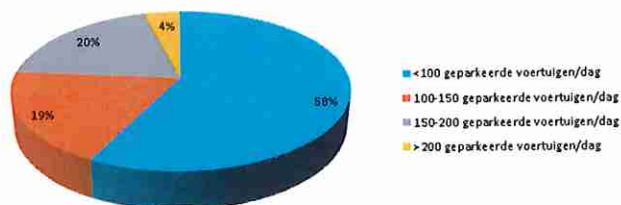
Parkeren op de site

De parkeerplaats van Werelderfgoed Kinderdijk heeft 65 betaalde plekken beschikbaar. De verkeersregelaars informeren over alternatieve parkeerplekken indien er geen ruimte is. Deze informatievoorziening wordt ter plaatse van het SWEK-terrein verstrekt.

Voertuig	Prijs	Aantal
Auto	€ 5,00	30.067
Bus	€ 12,50	2.921
Camper	€ 7,50	616
Motor	€ 2,50	259
Fiets		?

Tabel 4: parkeergegevens Werelderfgoed Kinderdijk 2014

Over het gehele jaar gezien staan er dagelijks gemiddeld 115 voertuigen op het parkeerterrein van de site. In 2014 is het 13 dagen voorgekomen dat er meer dan 200 voertuigen op het parkeerterrein van Kinderdijk hebben geparkeerd. Ongeveer 60% van de dagen in het jaar bedraagt de bezetting op het terrein maximaal 100 voertuigen.

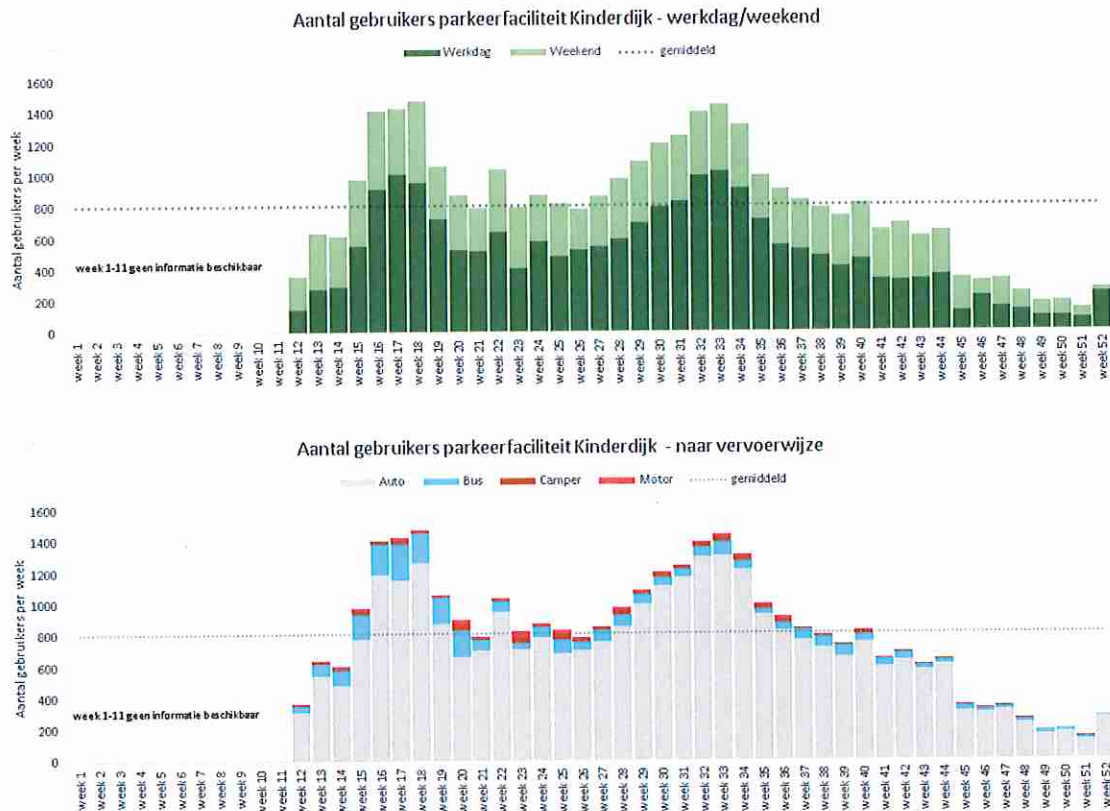

Figuur 3: dagelijkse bezetting parkeerterrein Werelderfgoed Kinderdijk

Figuur 4: dagelijkse bezetting parkeerterrein Werelderfgoed Kinderdijk

In onderstaande figuren is de verdeling van de geparkeerde voertuigen over het jaar gevisualiseerd. Tevens is inzichtelijk gemaakt hoe de voertuigverdeling is. Uit deze figuren volgt dat de piekmaanden april, mei, juli en augustus zijn. Het busvervoer is in de maanden april en mei relatief sterk vertegenwoordigd ten opzichte van de overige maanden.

Figuur 5: jaarverdeling parkeerfaciliteit site naar werk/weekdag (boven) en vervoerwijze (onder) voor 2014

Informatievoorziening

Op de website van Werelderfgoed Kinderdijk is informatie opgenomen over de route naar het Werelderfgoed, zowel voor bezoekers die per auto en per openbaar vervoer (inclusief waterbus) komen. Ook wordt er informatie met betrekking tot parkeren gegeven.

Opgemerkt wordt dat tijdens de weekenddagen via bewegwijzering wordt geadviseerd te parkeren op het naburig gelegen parkeerterrein van IHC Merwede. De website van Werelderfgoed Kinderdijk maakt van deze uitwijkmogelijkheid overigens geen melding.

2. Aanleiding

Gebiedsvisie als basis

Het Werelderfgoed Kinderdijk is zowel voor de regio als voor Nederland een belangrijk icoon. Met meer dan 400.000 bezoekers per jaar is het een wezenlijke identiteitsdrager. Het behoud van de ensemblewaarde van de molens is (vooral financieel) een forse opgave. Het door Werelderfgoed Kinderdijk geboden productaanbod moet worden versterkt en de ontsluiting kan, zowel fysiek als qua marketing, verder worden verbeterd. In 2014 heeft de Stichting Werelderfgoed Kinderdijk (SWEK) daarom een gebiedsvisie ontwikkeld. Deze gebiedsvisie heeft tot doel om te komen tot een verdere doorontwikkeling van het product en de marktpositie van het Werelderfgoed met daarbij een mindere financiële afhankelijkheid van de lokale, provinciale en landelijke overheid. Daarvoor moet de site worden ontwikkeld tot een toeristisch/recreatieve 'bestemming'. Er is ondertussen zowel bij het werelderfgoed als in de regio veel in gang gezet. En het werkt: er wordt door veel partijen weer volop geïnvesteerd in het werelderfgoed, met het investeringsprogramma Waterdriehoek als belangrijke motor daarvoor.

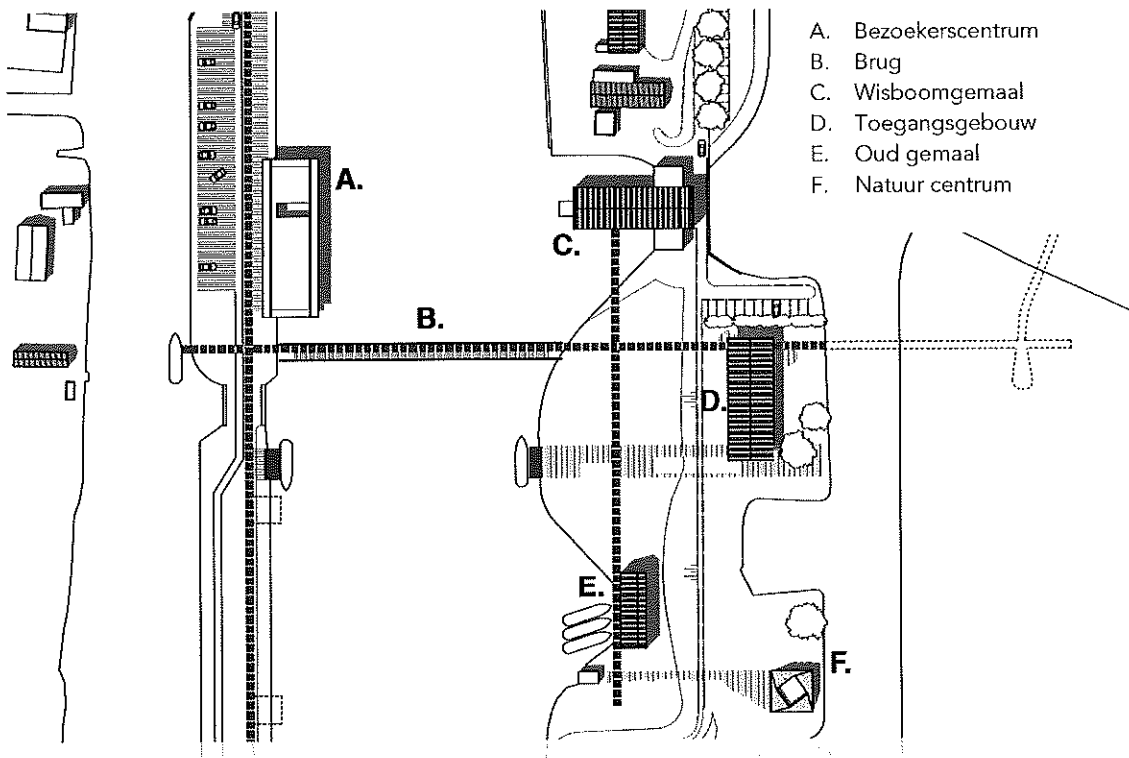
De belangrijkste opgave voor de komende jaren is om een aantrekkelijk en goed toegankelijke entreezone voor Werelderfgoed Kinderdijk te realiseren. Centraal in die entreezone staat de ontwikkeling van een nieuw bezoekerscentrum. De kwaliteiten van de regio – de rust, leefbaarheid en de landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten – blijven daarbij behouden.

Inrichting entreegebied niet 'werelderfgoed-waardig'

De gebiedsvisie laat zien dat de huidige ruimtelijke inrichting van Werelderfgoed Kinderdijk, en vooral de entreezone, verdere verbeteringen voor de ontvangst van bezoekers niet toestaat. Het huidige entreegebied is de optelsom van vele, door de jaren heen, genomen ad hoc beslissingen. De uitstraling is niet 'werelderfgoed-waardig' en het ontbreekt aan goede voorzieningen. Bovendien is de logistiek met voetgangers en fietsers tussen achteruit rijdende bussen en auto's zeer ongelukkig. Veel bezoekers komen nu alleen even - vanaf de openbare weg - naar de molens kijken, en laten het daadwerkelijk bezoeken van Werelderfgoed Kinderdijk achterwege. Deze niet-betalende bezoekers dragen niets bij aan de instandhouding van het Werelderfgoed. De SWEK wil de bezoekers een rijke ervaring van dit bijzondere erfgoed bieden en langer vasthouden in het gebied. Hiertoe moet het voorzieningenniveau worden verbeterd, bezoekersstromen beter worden geleid en de inrichtingskwaliteit van het gebied worden vergroot.

Integraal plan van aanpak

Een belangrijk randvoorwaarde voor een toekomstig succesvolle herinrichting is de realisatie van een plan van aanpak op het gebied van 'visitormanagement'. Het managen van bezoekers van Werelderfgoed Kinderdijk in relatie met de lokale en regionale omgeving staat hierbij centraal. In het volgende hoofdstuk wordt weergegeven wat daarbij de belangrijkste uitgangspunten zijn.

Afbeelding: ingrepen herontwikkeling Werelderfgoed Kinderdijk

3. Visitormanagement

Door de herontwikkeling van de entreezone kan het Werelderfgoed Kinderdijk meer bezoekers accommoderen. Anders gesteld: de herontwikkeling van de entreezone zal leiden tot extra (betalende) bezoekers. Om daarbij het maximale rendement te behalen voor de werelderfgoedsite en haar omgeving - met behoud van haar kwaliteiten en zonder dat dit leidt tot extra overlast - is de invoering van een gedegen aanpak op het gebied van 'visitormanagement' cruciaal. Visitormanagement heeft tot doel om de positieve economische en maatschappelijke effecten van toerisme en recreatie op een cultuurhistorische site, een natuurgebied of historisch stadscentrum te maximaliseren terwijl de negatieve effecten op het gebied van bijvoorbeeld leefbaarheid worden geminimaliseerd. Visitormanagement kent maatregelen binnen het gebied, de directe omgeving en (ver) daarbuiten, afhankelijk van de aantrekkingskracht van de site. In het geval van het Werelderfgoed Kinderdijk worden de maatregelen genomen op lokaal en regionaal niveau, waarbij de invloedssfeer (inter)nationale werking heeft.

Elementen visitormanagement

1. Het managen van het toeristisch bezoek door:
  - a. Het creëren van meer 'attractiepunten' (plekken die men kan bezoeken);
  - b. Het vergroten van de beschikbare ruimte;
  - c. Het vergroten of verkleinen van de beschikbare tijd die bezoekers doorbrengen in het gebied.Alle drie deze maatregelen moeten leiden tot meer spreiding van bezoekers in het gebied om daarmee overmatige concentratie te voorkomen.
2. Het managen van de vraag van bezoekers door het beperken of spreiden van:
  - a. De verblijfsduur van bezoekers;
  - b. Seizoen spreiding van te bewerken doelgroepen;
  - c. Het spreiden van type bezoekers gedurende de dag/week.
3. Het managen van vervoersstromen naar het gebied. Dit kan bijvoorbeeld door:
  - a. Het aanbieden van alternatieve vervoersmogelijkheden;
  - b. Het aanbieden van alternatieve routes;
  - c. Een centrale gebiedsoverstijgende acquisitie en afhandeling van groepsbezoek;
  - d. Parkeer restricties of het geven van opties;
  - e. Zonering in ruimte en/of tijd.

Uitgangspunten visitormanagement

Belangrijk uitgangspunt voor het visitormanagement is dat er een evenwichtige mix van bezoekers/toeristen van buiten de regio en van bewoners en recreanten uit de directe omgeving, wordt nagestreefd. Het gaat hierbij om zowel dagbezoek als meerdaags verblijf. Daarbij wordt de overlast op het kwetsbare dijklint zoveel mogelijk beperkt en worden de kwaliteiten van de site en de omgeving behouden.

Grosso modo kunnen de volgende soort maatregelen worden ingezet om het visitormanagement op Werelderfgoed Kinderdijk vorm te geven.

De volgende instrumenten worden ingezet om het toeristisch bezoek aan Werelderfgoed Kinderdijk te managen:

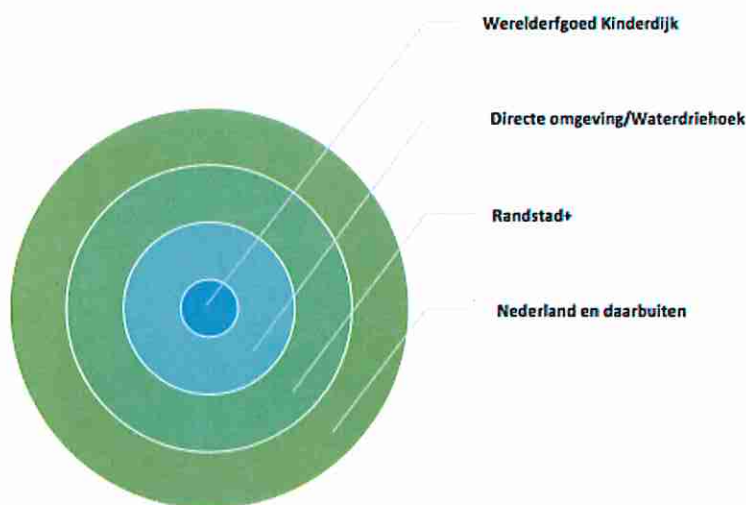
- o Het creëren van meer 'attractiepunten' binnen het Werelderfgoed maar ook in de directe omgeving. Dat zorgt voor spreiding van bezoekers waardoor de druk op het werelderfgoed en de toegangswegen afneemt en beter kan worden gemanaged.
- o Daarmee wordt ook de beschikbare ruimte vergroot waarbij de concentratie van bezoek over een groter gebied wordt gespreid.
- o Doelgroepgericht kan er worden gewerkt aan tijdzones waarbij niet alle bezoekers (groep en individueel) tegelijkertijd gebruik maken van dezelfde faciliteiten.

Het managen van de vraag naar het bezoek kan (voor groepen en individueel) voor Werelderfgoed Kinderdijk worden geregeld via:

- o Doelgroepgerichte arrangementen, op het Werelderfgoed zelf en arrangementen met ondernemers uit de omgeving.
- o Contractafspraken met touroperators en cruise/busmaatschappijen.
- o Tijdsbeperkingen en zonerings in algemene of doelgroep specifieke zin.
- o Informatieverstrekking voorafgaand aan het bezoek via doelgroep specifieke communicatie.

Voor het managen van vervoerstromen is het creëren van aantrekkelijke bestaande en nieuwe en goed op elkaar aansluitende vervoersalternatieven essentieel om alle kansen in de markt te benutten en tegelijkertijd de druk op het gebied te verminderen. Naast het type vervoer en het type bezoekers wordt daarbij ook gekeken naar:

- o Huidige en toekomstig te verwachten vervoersstromen.
- o Opvang en doorverwijzing van bezoekers binnen en buiten de directe regio.
- o Het goed laten aansluiten van routes en dienstregelingen.
- o Fysieke/infrastructurele maatregelen (inclusief parkeerfaciliteiten) ten behoeve van de verschillende vervoersstromen.
- o Marketing en communicatie.

Figuur 1: weergave invloedssfeer visitormanagement Werelderfgoed Kinderdijk

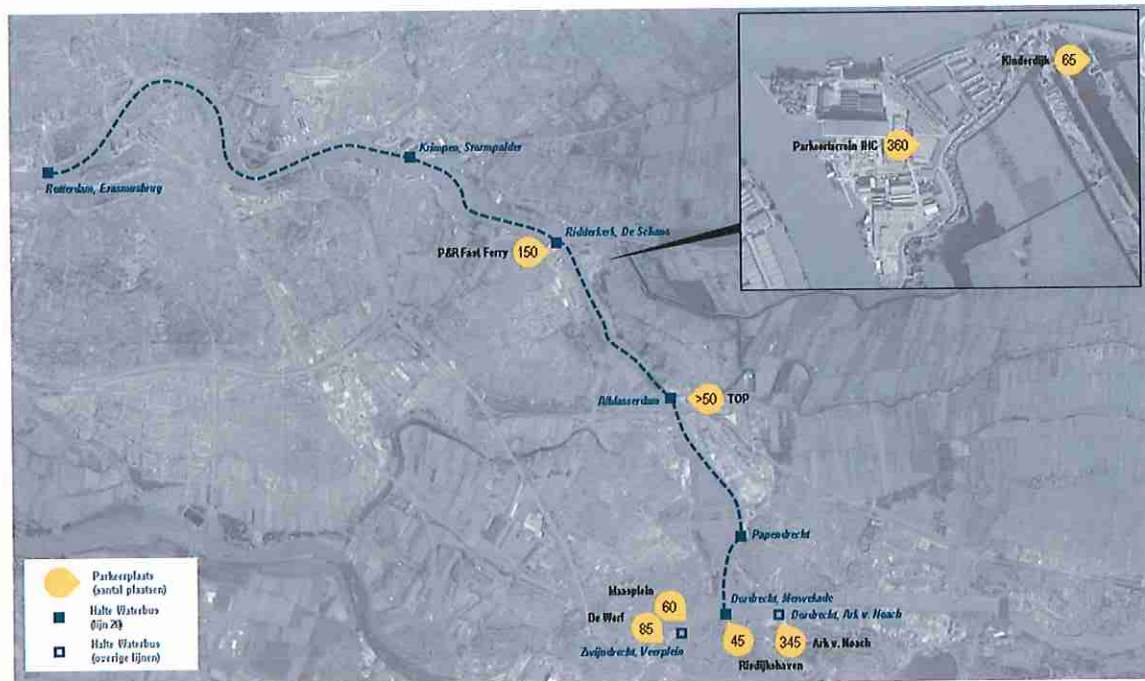

4.2 Situatie regio klein

Parkeermogelijkheden Werelderfgoed Kinderdijk en regio

Onderstaand is een overzicht gegeven van de belangrijkste parkeervoorzieningen in de regio Kinderdijk/Alblasserdam. Tevens zijn parkeergelegenheden rondom de waterbushaltes weergegeven. Op het dijklint zijn langs de weg locaties met parkeerplekken beschikbaar.

Bewoners geven aan dat de parkeervoorziening voor de lokale bevolking langs het dijklint op sommige momenten onvoldoende is. Voornamelijk tijdens het hoogseizoen is er sprake van een groot aantal geparkeerde campers op deze plaatsen. De grootste overlast die deze campers veroorzaken betreft echter de wijze waarop ze geparkeerd zijn, bijvoorbeeld in de bocht bij de kerk op de Molenstraat. Hierdoor wordt de rijbaan versmald waardoor vooral het bus- en vrachtverkeer moeite hebben deze bocht te passeren.

Figuur 6: relevante parkeervoorzieningen in de regio

Bereikbaarheid over de weg

Vanaf de weg is het entreegebied Werelderfgoed Kinderdijk vanuit bijna alle windrichtingen het beste te bereiken vanaf de A15. Gedurende de spitsperiodes zijn er files op de A15 in het plangebied. Rijkswaterstaat voert momenteel studies uit naar de realisatie van spitsstroken aan weerskanten van de A15 ter hoogte van Papendrecht. Openstelling van deze spitsstroken, zal op z'n vroegst medio 2017 plaatsvinden. Daarnaast werken Rijkswaterstaat en de provincie samen aan een betere doorstroming op de A15, N3 en N214 ter hoogte van Papendrecht door verbetering van de aansluiting A15/N3/N214. Deze werkzaamheden zullen starten in 2016 en medio 2018 gereed zijn. Beide ingrepen zullen resulteren in een verbeterde bereikbaarheid over de weg van het molengebied.

De bestaande bewegwijzering leidt het verkeer van de A15 via afrit 22 (Alblasserdam), N915, via Alblasserdam richting Werelderfgoed Kinderdijk. Een alternatieve route is via afrit 21 (Hendrik-Ido-Ambacht) en de N915. Vanaf de A15 bedraagt de reistijd ongeveer 10 minuten over een afstand van 6 kilometer (bij vrije doorstroming). Vanuit de oriëntatie Krimpen aan de Lek is ook de veerpont een alternatief om het molengebied via de Molenstraat het Werelderfgoed Kinderdijk te bereiken.

Daarnaast is het entreegebied Werelderfgoed Kinderdijk ook via de zijde van Nieuw-Lekkerland bereikbaar. Deze route loopt vanaf de A15, via de route N214, N481 en N480. Vanaf afrit 23 (Papendrecht) bedraagt de reistijd van deze route bij vrije doorstroming ongeveer 15 minuten over een afstand van 14 kilometer.

Figuur 7: relevante aanvoer routes richting Werelderfgoed Kinderdijk

De route vanaf Alblasserdam kenmerkt zich als een bochtige weg met een variërend (veelal smal) wegprofiel. Binnen de bebouwde kom geldt een maximale snelheid van 50 km/h. Woningen en bedrijven ontsluiten veelal direct op de weg. In 2011 is een vrij liggend fietspad tussen Alblasserdam en Kinderdijk gerealiseerd. Op enkele punten dient het fietsverkeer nog wel via de doorgaande weg, over zogenoemde smalle suggestiestroken, te rijden.

Het wegprofiel van de route via de N214 is voor een groot gedeelte vormgegeven als een gebiedsontsluitingsweg met een maximale snelheid van 80 km/h. De weg kent een 1x2 dwarsprofiel met een asmarkering. Het fietsverkeer is gescheiden van het wegverkeer via een vrij liggend fietspad. Het tracé kent enkele locaties met een relatief groot hoogteverschil en een aantal onoverzichtelijke punten. Ter hoogte van Nieuw Lekkerland rijdt het verkeer door de dorpskern (Schoonenburglaan). Op het noordelijkste gedeelte van deze weg kent de Schoonenburglaan een smaller profiel zonder asmarkering en met smalle suggestiestroken voor het fietsverkeer.

De capaciteit van het Lekveer in Krimpen aan de Lek bedraagt ongeveer 125 voertuigen per uur. Op piekmomenten is soms sprake van filevorming rondom de opstelvakken van het veer. Het aandeel doorgaand verkeer op het veer bedraagt ongeveer 25-30%. Buiten het

toeristenseizoen bedraagt de bezetting van het veer ongeveer 70-78%. Er is sprake van een relatief sterke relatie van gebruik door werknemers IHC. Ongeveer 80% gebruikt het veer voor woon-werk verplaatsing. 62% zegt een dagelijkse gebruiker van het veer te zijn.

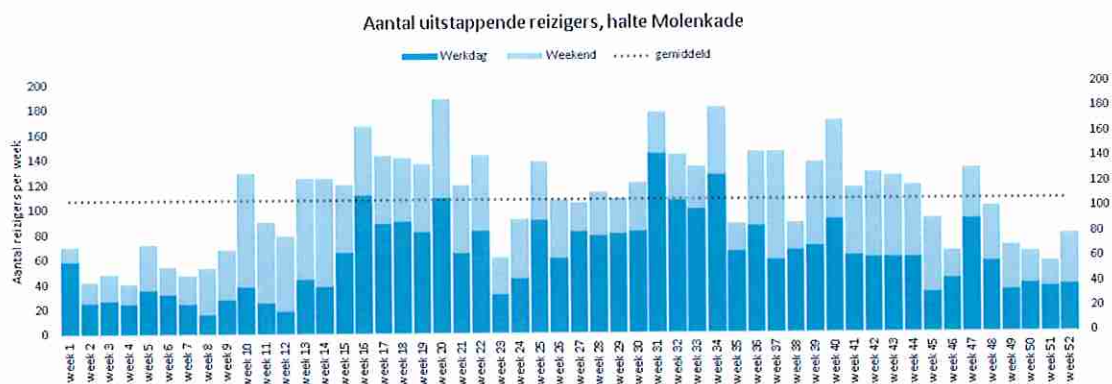
- o 75% van de veer gebruikers gebruikt het veer in verband met de kortste reisroute;
- o Ongeveer 17% van de reizigers zegt het veer te nemen om de filevorming op de A15 te ontwijken.

Bereikbaarheid openbaar busvervoer

Ter hoogte van de entreezone Werelderfgoed Kinderdijk stoppen op dit moment een drietal buslijnen die door vervoersmaatschappij Arriva worden geëxploiteerd.

1. Bus 90 Utrecht Busstation West – Rotterdam Zuidplein.
Deze buslijn rijdt met de volgende spitsfrequentie:
  - Ochtendspits: twee keer per uur richting Utrecht; één keer per uur richting Rotterdam.
  - Avondspits: één keer per uur richting Utrecht; twee keer per uur richting Rotterdam.
  - In het weekend wordt in beide richtingen met een frequentie van één keer per uur gereden.
2. Bus 18/19 Dordrecht – Kinderdijk Molenkade.
Deze twee buslijnen zijn gekoppeld en rijden afhankelijk van de spitsrichting tussen Dordrecht en Kinderdijk met een frequentie van maximaal één keer per uur. In het weekend rijden deze lijnen niet.

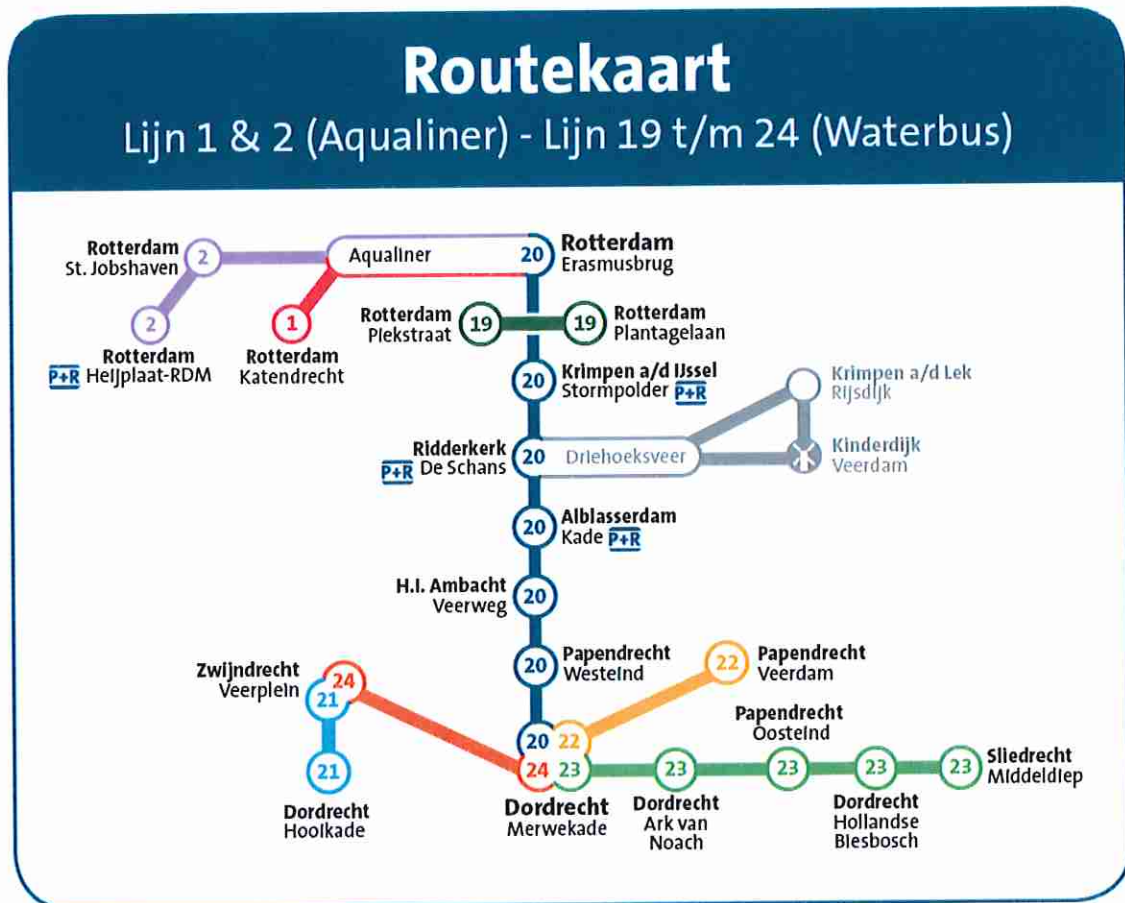
Onderstaand is een weekoverzicht gegeven van het aantal uitstappende busreizigers bij de halte Molenkade, Kinderdijk. Over het gehele jaar stappen er dagelijks gemiddeld 15 mensen uit op deze halte. Op een gemiddelde werkdag zijn dat er ongeveer 12; op een gemiddelde weekenddag 23 personen. Tijdens de weekenddagen ligt de piek op ongeveer 50 reizigers.

Figuur 8: weekverdeling uitstappende reizigers bushalte Molenkade (2014)

Bereikbaarheid over water

Het Werelderfgoed Kinderdijk is ook via het water te bereiken. Met de Waterbus kan zowel vanuit Rotterdam (halte Erasmusbrug) als vanuit Dordrecht (Merwekade) rechtstreeks naar Ridderkerk gereisd worden. Ter hoogte van Ridderkerk (P&R de Schans) wordt Werelderfgoed Kinderdijk bereikt via een overstap op het Driehoeksveer. Dit veer is enkel toegankelijk voor fietsverkeer en voetgangers. Vanaf Rotterdam (Erasmusbrug) bedraagt de reistijd tot Werelderfgoed Kinderdijk ongeveer 35 minuten.

Figuur 9: routing Waterbus/Driehoeksveer richting Kinderdijk (bron: website Waterbus)

Zowel vanaf Rotterdam als Dordrecht vertrekt doordeweeks vanaf 12.00 uur twee keer per uur een Waterbus (lijn 20) richting Ridderkerk. In de weekend vertrekt de eerste waterbus om 10.30 uur. De laatste Driehoeksveer pont, met aansluiting op de Waterbus, vertrekt om 17.35 uur (in het weekend om 17.10 uur). Het Driehoeksveer vaart met een winter- en zomerdienstregeling en wordt geëxploiteerd door Ottenvanger OV.

Vanaf mei 2015 start Waterbus met de sneldienst (Rotterdam-Dordrecht-Rotterdam) en de daaraan gekoppelde dalurendienstregeling (Rotterdam-Kinderdijk-Dordrecht). Deze laatste zal in totaal 6 keer per dag Kinderdijk aandoen. Hiervoor gaat Waterbus gebruik maken van de nieuw gerealiseerde steiger.

In de afgelopen jaren is een toename van het aantal gebruikers van de Waterbus waar te nemen. Deze is weergegeven in onderstaande tabel.

Jaar	Aantal reizigers
2012	630.000
2013	662.500
Eerste helft 2014	Stijging 12%

Tabel 5: ontwikkeling reizigers Waterbus

Vooraf het aantal dalurenreizigers blijft stijgen. In de spits is de maximumcapaciteit op lijn 20 inmiddels bereikt. De ruimte in capaciteit tijdens de daluren is een kans voor de toeristisch/recreatieve markt.

Aquabus signaleert een bijzondere reizigersontwikkeling direct gerelateerd aan het Werelderfgoed Kinderdijk. Ofschoon er binnen het netwerk van Waterbus thans geen rechtstreekse lijnvoering wordt aangeboden, is de vraag naar Werelderfgoed Kinderdijk en de reizigersaantallen spectaculair gestegen. Daarbij gaat het dan om de bereikbaarheid via het bestaande Driehoeksveer. Opmerkelijk, want het molenpark moet in feite nog starten met de grootschalige productontwikkelingsfase (nieuw bezoekerscentrum, nieuwe steiger). Wel dient te worden opgemerkt dat onder het huidige management van het Werelderfgoed al tal van (commerciële) diensten en producten zijn verbeterd. Er zijn in 2014 ongeveer 9.000 Waterbus-Kinderdijk combikaarten verkocht. Aquabus kan niet monitoren hoeveel reizigers hun OV-chipkaart gebruiken om naar Kinderdijk te gaan. Reizigers maken hier wel gebruik van: de Driehoeksveer vraagt aan Aquabus om OV-chipkaartapparatuur bij hen aan boord te plaatsen. Daarnaast biedt Waterbus een dagkaart. Dit biedt een dag vrij reizen via de Waterbus en geeft met coupons korting op attracties en de Driehoeksveer.

Aantal bonnen	Driehoeksveer	Werelderfgoed Kinderdijk
2012	2946	1769
2013	7199	4731
2014	10817	6746

Tabel 6: Waterbus dagkaart. Aantal ingenomen door Driehoeksveer en Werelderfgoed Kinderdijk.

Bereikbaarheid met de Paardentram

Zo'n 500 bezoekers bezoeken jaarlijks de site met de paardentram. Paardentramarrangementen bestaan meestal uit een bezoek met de auto aan de site, een lunch en daarna een tour per tram door de Alblasserwaard. Van de bezoekers, zo'n 500 per jaar, arriveren de meeste met de auto of met een touringcar. Van mei/juni tot september is het druk, zowel tijdens de week als het weekend. De meeste bezoekers komen uit Nederland, maar er zijn ook vaste contracten met buitenlandse operators, uit bijvoorbeeld Taiwan. Medio 2014 is begonnen met het aanleggen van enkele passeerpunten voor de paardentram waardoor het overige verkeer minder lang wordt opgehouden. Enkele bewoners vragen zich af of de paardentram op dit traject met gehandhaafd moet blijven.

Bereikbaarheid via fiets- en wandelroutes

In 2011 zijn drie vrij liggende fietspaden in de regio gerealiseerd.

- o Tussen Alblasterdam en Werelderfgoed Kinderdijk over een lengte van 3.3 km. Het fietspad kent nog enkele passages waarbij het fietsverkeer via de bestaande weg rijdt.
- o Tussen Nieuw Lekkerland en Kinderdijk over een lengte van 0.8 km.
- o Tussen Streefkerk en Nieuw Lekkerland over een lengte van 2.4 km.

Met de toekomstige dijkverzwaring ten oosten van Werelderfgoed Kinderdijk wordt het mogelijk gemaakt om ook op het gedeelte tussen Elshoutsluis en Standerdmolen een fietspad te realiseren.

Er zijn verschillende fietsroutes bij Werelderfgoed Kinderdijk. VVV Zuid-Holland-Zuid heeft een oplage van tweeduizend exemplaren gedrukt van de route 'Molens en Ooievaars'. Van de route 'Dordrecht, Kinderdijk, Biesbosch' zijn duizend exemplaren gedrukt.

Historie oplossingsrichtingen tot verbetering leef- en bereikbaarheid

In de achterliggende jaren zijn veel initiatieven ondernomen om te zoeken naar oplossingsrichtingen tot de verbetering van de leefbaarheid en bereikbaarheid op het dijklint Alblasterdam en de Veerдам/Molenstraat als gevolg van de toenemende verkeersdruk.

Vanaf 2009 wordt door de gemeenten Alblasterdam en Molenwaard en de provincie Zuid-Holland in samenwerking met een breed samengestelde klankbordgroep nagedacht over oplossingsrichtingen voor de ondervonden (verkeers)hinder aan het dijklint Alblasterdam – Kinderdijk. In deze klankbordgroep participeren onder anderen bewonersorganisaties, lokale ondernemers, de SWEK en het Waterschap Rivierenland.

Al in 2009 werd gezamenlijk geconcludeerd dat gedurende de spitsperioden de grote hoeveelheid verkeer de leefbaarheid en veiligheid in de kernen van Alblasterdam en Kinderdijk verstoort. Buiten de spitsperioden zorgen vooral de hoge snelheden voor verkeersonveilige situaties. Verder werd gesteld dat de inrichting van de Molenstraat en de Veerдам niet matcht met het gebruik van de weg als gebiedsontsluitingsweg. Uit een telling van maart 2011 volgt dat gedurende een gemiddelde werkdag ongeveer 10.000 motorvoertuigen over de West/Oost Kinderdijk rijden. Dergelijke intensiteiten behoren toe aan gebiedsontsluitingswegen.

In 2010 is een kentekenenquête (over twee dagen in april) gehouden op het dijklint. Uit deze studie volgt dat ongeveer 16% van het verkeer doorgaand verkeer betreft. Het overig verkeer kent een herkomst en/of bestemming in de directe regio (Alblasterdam, Kinderdijk, Nieuw-Lekkerland). Het aandeel vrachtverkeer is met 8% ter hoogte van Werelderfgoed Kinderdijk aan de hoge kant en wordt voor een groot gedeelte toegeschreven aan de aanwezigheid van het bedrijf IHC Merwede aan de Molenstraat te Kinderdijk.

Onderstaand is een opsomming gegeven van de belangrijkste oorzaken waardoor verkeershinder op het dijklint Alblasterdam en Veerдам/Molenstraat wordt ondervonden.

Dagelijks:

- o hoog aandeel vrachtverkeer;
- o IHC Merwede woon-werk verkeer geconcentreerd tijdens shiftwisselingen (vooral rond 15.30 uur - 16.00 uur);
- o enkele smalle bochten waar vooral vracht- en busverkeer moeilijk kunnen passeren;
- o op enkele weggedeelten conflictsituaties gemotoriseerd verkeer met fietsverkeer;
- o gebruik Dijklint Alblasserdam en Veerдам/Molenstraat niet in lijn met ontwerp.

Gedurende het hoogseizoen:

- o groot aantal touringcarbussen (die elkaar veelvuldig moeten passeren op een smal wegprofiel);
- o verkeershinder door geparkeerde campers op parkeerplaatsen zowel langs het dijklint als in de berm waardoor overig verkeer beperkte passerruimte kent (er zijn borden geplaatst om overlast te voorkomen);
- o aanwezigheid Paardentram tussen Alblasserdam-Kinderdijk gedurende enkele dagen die resulteert in gevaarlijke inhaalmanoeuvres;
- o kerende personenvoertuigen ter hoogte van de entreezone in verband met beperkte beschikbaarheid parkeergelegenheid;
- o problemen met touringcarbussen die het entreegebied willen opdraaien (krappe bocht waardoor bussen herhaaldelijk moeten steken);
- o Molenstraat overstekende bezoekers die lopen van parkeerterrein IHC - entreezone (vooral in weekendperiode).

Onderstaand enkele aanvullende punten die veelvuldig benoemd worden wanneer het de leef- en bereikbaarheid van de regio Kinderdijk betreft.

Parkeer gerelateerd:

- o ontnemen vergezichten door (foutief) geparkeerde campers;
- o achterlaten van vuil door eigenaren van de campers;
- o onveilige (oversteek)situaties voetgangers (mede als gevolg van geparkeerde campers/touringcarbussen), daarnaast maken ook veel fietsers gebruik van het voetpad;
- o geen tijdige informatievoorziening parkeermogelijkheden op site Kinderdijk; veel verkeer dient te keren op smalle dijk wanneer blijkt dat parkeerzone Werelderfgoed Kinderdijk vol is;
- o beperkte parkeergelegenheid touringcars (busreizigers dienen langs de dijk uit te stappen; bussen parkeren langs de dijk);
- o niet handhaven van overnachtingsverbod campers; te weinig voorzieningen/alternatieven voor campers;
- o beperkte parkeergelegenheid bewoners, mede veroorzaakt doordat ook medewerkers van IHC langs de Molenstraat parkeren;
- o minimale sturing van bezoekers om Molenstraat over te steken wanneer vanaf IHC parkeerterrein wordt gelopen naar entreezone.

Verkeersdrukte gerelateerd:

- o geluidshinder/trillingen/stankoverlast (vracht)verkeer;
- o hogere gereden snelheden dan maximaal toegestane snelheden (wordt nauwelijks op gehandhaafd);
- o bereikbaarheid hulpdiensten in regio in geding.

Overige aspecten:

- o diverse onveilige situaties voor fietsverkeer (o.a. geen uniformiteit van voorrangspunten, onoverzichtelijke beëindiging van fietspad, plaatsing tijdelijke betonblok markering fietspad);
- o grote snelheidsverschillen racefietsers ten opzichte van fietsers en voetgangers.

Ervaring horeca- en vrijetijdsondernemers

Alle geïnterviewde ondernemers geven aan lichte tot sterke groei te merken in het aantal bezoekers. Ze verwachten allemaal dat deze trend in de toekomst doorzet. Enkele ondernemers bieden arrangementen aan in combinatie met een betaald bezoek aan de site, terwijl de andere helft zelfstandig arrangementen organiseert, zoals rondvaarten, koetsritten, en diners. Het hoogseizoen voor de ondernemers loopt, mede afhankelijk van Pasen, van maart/april tot half september. Het is voornamelijk druk op vrijdagen, zaterdag en zondagen. Lokale bezoekers komen via de auto, het OV of te voet. Van verder komen mensen met eigen vervoer (auto, fiets of camper, caravan) en veel bezoekers komen via busreizen. Een aantal suggesties ter verbetering van de bezoekerservaring zijn: meer parkeermogelijkheden, meer bushaltes bij toeristische attracties/horeca en het verbeteren van toegankelijkheid van Werelderfgoed Kinderdijk. Op drukke dagen staat er file op de dijk, wat hinder voor omwonenden veroorzaakt.

Arrangementen bestaan vaak uit een bezoek met de auto aan de site (door drukte niet altijd bereikbaar voor de paardentram), een lunch en daarna een tour per paardentram door de Alblasserwaard. Een recreatiecentrum in de buurt van de site verkoopt rond de 20.000 rondvaarten per jaar door het erfgoedgebied. Er is daarbij geen samenwerking met de SWEK. Een restaurant dichterbij de erfgoedsite verkoopt arrangementen en koopt vaartochten en bezoekerskaarten direct bij de SWEK. Een camping in de buurt van Dordrecht ontvangt per jaar zo'n 1500 gasten, waarvan een geschatte 70-80% naar Werelderfgoed Kinderdijk gaan. Ook wordt gebruik gemaakt van de excursiemogelijkheden in de Biesbosch. Het cultureel centrum in Alblasserdam ontvangt zo'n 100.000 bioscoopbezoekers per jaar, maar geeft aan weinig verbinding te zien met bezoek aan het erfgoed. Ook twee andere restaurants en een hotel in Alblasserdam zeggen dat vanwege de afstand weinig van hun gasten ook een bezoek brengen aan de site.

IHC Merwede

Ongeveer 600 meter ten westen van Werelderfgoed Kinderdijk ligt het bedrijf IHC Merwede. Dit bedrijf richt zich op het ontwikkelen, ontwerpen en bouwen van schepen en materieel voor de bagger- en offshore industrie. Op de vestiging in Kinderdijk zijn ongeveer 2500 mensen werkzaam. Hiervan zijn ongeveer 1500 mensen actief binnen de productiewerkzaamheden. Deze groep medewerkers werkt binnen ploegendiensten gedurende de dag; de overige duizend mensen werknemers vervullen kantoorwerkzaamheden en zijn voornamelijk tijdens reguliere werktijden actief. Het bedrijf hanteert veelal drie ploegendiensten (00.30-06.30 uur; 06.30-15.30 uur; 15.30-00.30 uur) die elk ongeveer zeshonderd tot achthonderd man groot zijn. De productiemedewerkers zijn voornamelijk woonachtig in de directe regio (Alblasserdam, Kinderdijk, Werkendam) en komen veelal met de auto naar het werk. IHC beschikt over ongeveer 360 parkeerplaatsen die openbaar zijn. Daarnaast zijn ook een beperkt aantal afgesloten privé-parkeerplaatsen.

Toeleveranciers van bouwmaterialen via de weg worden door IHC gestimuleerd te leveren in het tijdsblok 07.00-15.00 uur. Speciale toelevering van grote materialen gebeurt of via water en anders zoveel mogelijk tijdens de nachtelijke uren.

Het Driehoeksveer heeft de dienstregeling ondertussen afgestemd met de ploegdiensttijden van IHC. Daarnaast wordt carpoolen gestimuleerd door het bedrijf. Desondanks ervaart IHC dat de eigen parkeervoorziening onvoldoende is om de vraag van haar eigen medewerkers, vooral tijdens de werkweek, te kunnen verwerken. IHC kent veelal een continu werkproces; tijdens de weekenden ligt de parkeerbehoefte van IHC lager. Desondanks voldoet de parkeervoorziening tijdens weekenddagen in het hoogseizoen niet altijd. Het naburig gelegen terrein van Mercon Kloos wordt dan als achtervang gebruikt.

De verwachting richting de toekomst is dat het aantal medewerkers, en bijbehorende verkeersbelasting, constant zal blijven. IHC is wel voornemens specialistische werkzaamheden tussen de sites Sliedrecht en Kinderdijk uit te wisselen. Hierdoor zullen meer werknemers een verdere woonherkomst hebben dan nu het geval is. Het openbare gedeelte van het parkeerterrein van IHC wordt in het weekend ook gebruikt door de naburig gelegen voetbalvereniging De Zwerver. Exacte cijfers over dit gebruik zijn niet bekend. Er is ook een verwijzing naar deze parkeerplaats als parkeerterrein voor het molengebied in de weekenden.

4.3 Situatie regio groot

Landelijk toerisme

In 2014 hebben in totaal 14 miljoen internationale (verblijfs-)bezoekers Nederland bezocht. Duitsland, Groot-Brittannië en België zijn de belangrijkste herkomstlanden. De meeste bezoekers komen met een vakantiemotief naar Nederland (70%). Bijna de helft van alle ondernomen vakanties van Nederlanders vindt plaats in eigen land. Dit zijn vaak korte vakanties (2-4 dagen). De meest populaire bestemmingen zijn de Noordzeebadplaatsen en de Veluwe. Nederlanders ondernemen in hun vrijetijd diverse activiteiten buitenshuis. Variërend van het beoefenen van een sport, het wandelen langs het strand tot het bezoeken van een attractiepark. Nederlanders besteden een vrije dag het liefst in de buurt. De gemiddelde afgelegde afstand voor alle ondernomen vrijetijdsactiviteiten bedraagt 15 kilometer enkele reis.

Activiteiten	Percentage
Wandelen	61%
Bezienswaardigheden/historische plaatsen bezoeken	59%
Bar/café bezoeken	59%
Funshoppen/winkelen	55%
Dineren in gastronomisch restaurant	49%
Museum bezoeken	47%
Strandwandeling maken/uitwaaien	39%
Tocht maken met rondvaartboot	35%
Uitstapje naar natuurgebied/bos	31%
De Wallen in Amsterdam bezoeken	29%
Fietsen	29%

Tabel 7: activiteiten internationale verblijfgasten in Nederland (2009, Gastvrijheidseconomie 2014 NBTC)

Activiteiten	Aantal ondernomen activiteiten (x mln.)
Wandelen voor plezier	475
Winkelen in binnenstad	220
Fietstocht voor plezier	195
Uit eten in restaurant/eetcafé	170
Fitness/aerobics etc.	170
Winkelen in stadsdeel- of wijkcentrum	150
Zwemmen in een binnenbad	110
Onderwijs/schoolvereniging	95
Bar/cafébezoek	90
Toertochtjes met de auto	85

Tabel 8: top 10 vrijetijdsactiviteiten door Nederlanders in eigen land (2012-2013, Gastvrijheidseconomie 2014 NBTC)

Toerisme in de regio

In zowel Rotterdam als Dordrecht neemt het aantal bezoekers toe. De Rotterdamse attracties werden in 2013 bijna 3 miljoen keer bezocht. Dat is een stijging van 8,2% ten opzichte van 2012. Het museumbezoek in de stad steeg met 18,6% naar 930.000 bezoekers in 2013. Ook het aantal inkomende passagiers op Rotterdam The Hague Airport stijgt. In 2012 waren er ruim 500.000 bezoekers, in 2013 al bijna 750.000. In Dordrecht is het aantal bezoekers aan de Intree winkel gestegen van 36.000 in 2013 naar meer dan 60.000 in 2014 (meetpunt augustus 2014). In Dordrecht komen jaarlijks 90.000 bezoekers met een riviercruise.

Intermezzo: situatie Zaanse Schans

In 2013 is de Zaanse Schans in de top 3 van dagattracties van Nederland opgenomen, achter de Efteling en het Rijksmuseum. De Zaanse Schans trok in 2012 en 2013 achtereenvolgens 1,3 miljoen en 1,5 miljoen bezoekers. Andere vergelijkbare musea: het Zuiderzeemuseum trok in 2012 225.600 bezoekers en in 2013 259.000 bezoekers. Het Openluchtmuseum in Arnhem trok in 2012 524.200 bezoekers en in 2013 510.000.

Bezoekers van de Zaanse Schans komen uit de gehele wereld en zijn van alle leeftijden. Zo'n 59% van alle bezoekers is afkomstig uit Europa, 31% komt uit Oost Azië: China (18%) en Nederland (14%) vormen de belangrijkste herkomstlanden. 23% van de bezoekers heeft de Zaanse Schans eerder bezocht. Bezoekers zijn enthousiast en geven een gemiddeld rapportcijfer van 8,4. Van de bezoekers geeft 34% aan dat de keuze voor de bestemming niet zelf is gemaakt, maar onderdeel was van de groepsreis. De bronnen internet (20%), reisgids (19%) en vrienden/familie (17%) worden daarnaast vaak genoemd. Voor Nederlanders is de bron vrienden/familie de belangrijkste reden van bezoek (24%), naast de reden 'ik kende het al' (24%).

Van de bezoekers reist 40% per touringcar, 29% komt met de auto en 23% met het openbaar vervoer. Nederlanders komen voornamelijk lopend of op de fiets (42%) of met de auto/motor (46%). Zo'n 95% van hen reist individueel. Buitenlandse bezoekers reizen voornamelijk in een groep (50,5%).

Onderzocht is dat veel van het bezoekgedrag afhankelijk is van de vervoerswijze en de hiervan afhankelijke bezoekduur. Georganiseerde reizen bieden een beperktere bezoekduur. De gemiddelde bezoekduur is 116 minuten. Hoe hoger de bezoekduur, hoe hoger het aantal bezochte attracties en de besteding. Dit geldt voor zowel horecabestedingen, als voor bestedingen in de molens, attracties en souvenirwinkels. Oost Aziaten besteden per persoon het meest bij een bezoek (15 euro bij een georganiseerde reis, 23 euro bij een bezoek met een huurauto). Nederlanders besteden gemiddeld 5 euro en overige Europeanen 9 euro. De gemiddelde besteding ligt op 10 euro exclusief parkeergelden. Gemiddeld besteedt men per bezoekenheid circa 29 euro. Een groot deel hiervan komt ten goede aan de souvenirwinkels (65%) en de horecagelegenheden (21%).

Overeenkomsten met Werelderfgoed Kinderdijk:

- o De drukste maanden zijn april, mei, juli en augustus. De meeste bezoeken zijn in het weekend met zondag als drukste dag.
- o Bezoekers komen uit de hele wereld en zijn van alle leeftijden.
- o De auto en de touringcar zijn (dé) belangrijke wijzen van vervoer.
- o Het aantal parkeerplaatsen is niet altijd toereikend.

Verschillen met Werelderfgoed Kinderdijk:

- o De Zaanse Schans kent geen vervoer over het water.
- o De Zaanse Schans zet fors in op investeringen in marketing en PR.
- o De Stichting de Zaanse Schans heeft geen molens in eigen beheer.
- o Parkeergeld en toiletbeheer vormen de inkomsten van de Stichting de Zaanse Schans.
- o Contracten lopen via de ondernemers op de Zaanse Schans. Dit biedt minder sturingsmogelijkheden dan de Stichting Werelderfgoed Kinderdijk.
- o Er zijn wel horecagelegenheden op het terrein.

5. Toekomstperspectief

Door de herontwikkeling van de entreezone kan het Werelderfgoed Kinderdijk meer (betalende) bezoekers accommoderen. Anders gesteld: de herontwikkeling van de entreezone zal leiden tot extra bezoek. Om daarbij het maximale rendement te behalen voor de werelderfgoed site en haar omgeving is het van belang om het toekomstperspectief in beeld te brengen. Hierbij kijken we naar het jaar 2017 en 2025. Centraal daarbij staat dat de kwaliteiten van de regio - de rust, leefbaarheid en de landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten - behouden blijven en dat extra overlast wordt voorkomen. In de scenario's wordt de inschatting van het aantal bezoekers direct gekoppeld aan de benodigde en te nemen maatregelen. De maatregelen zijn gekoppeld aan de verschillende scenario's en hebben betrekking op de site van het Werelderfgoed, de directe omgeving en (ver) daarbuiten.

We onderscheiden twee jaren in de nabije toekomst waarbij we een bandbreedte van het aantal te verwachten bezoekers weergeven.

- o Het perspectief van 2017, wanneer een belangrijk deel van de nu geplande voorzieningen (waaronder het bezoekerscentrum) is gerealiseerd.
- o Het perspectief van 2025, een doorkijk naar de lange termijn waarbij een groot deel van de geplande voorzieningen binnen het maatregelenpakket van de aanpak visitormanagement voor het Werelderfgoed Kinderdijk zijn gerealiseerd.

Randvoorwaarde

Bij het beoordelen van het geboden perspectief en de bandbreedte van de daarbij behorende bezoekersaantallen is het belangrijk om het volgende nadrukkelijk in het oog te houden.

Inschattingen met betrekking tot bezoekersaantallen kan men niet los zien van de realisatie van te nemen maatregelen. Er is daarnaast een direct verband tussen deze maatregelen en het managen van de te verwachten bezoekersaantallen!

Zo is:

- o een toename van attracties op de site essentieel voor de groeipotentie en de mogelijkheid om betalende bezoekers aan te trekken;
- o het effect op de bezoekersaantallen van fysieke maatregelen altijd gekoppeld aan een gerichte marketing & communicatie inspanning;
- o het aanbieden van alternatieve vervoers-/parkeermogelijkheden essentieel voor het voorkomen van bereikbaarheidsproblemen en daaruit voortvloeiende overlast voor bezoekers en bewoners.

Het is goed te realiseren dat de SWEK en de gemeenten Molenwaard en Alblasterdam door de keuze en fasering van de maatregelen zelf invloed uitoefenen op de mate van de groei van het aantal bezoekers.

5.1 Perspectief bezoekersaantallen in 2017 en 2025

De aantallen in de hierna weergegeven jaren en de daarbij behorende bandbreedtes zijn gebaseerd op inschattingen van de SWEK, trends in de markt (met input van het Nederlands Bureau van Toerisme en Congressen) en op vergelijkingen met andere erfgoedsites. Hierbij is rekening gehouden met:

1. toekomstprognose binnenlands- en inkomend toerisme;
2. toenemende interesse in cultureel erfgoed door vergrijzing (binnenlandse markt en buurlanden) en stijging bezoek vanuit nieuwe (BRIC) markten;
3. inhaalslag SWEK;
4. maatregelenpakket 'visitormanagement';
5. piekbelasting site Werelderfgoed Kinderdijk.

Ad 1.

NBTC Holland Marketing heeft berekend dat we kunnen rekenen op een stijging van het inkomend toerisme tot 2025 met gemiddeld 2% per jaar. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de middellange (tot 2018), en de lange termijn (2018-2025). De groei zal in de eerste periode relatief wat hoger liggen dan in de tweede periode. Dit heeft te maken met de verwachting dat verschillende economieën, zoals die in Europa en Noord-Amerika, de komende jaren weer gaan aantrekken en dat volgens Tourism Economics in tijden van herstel (na een recessie) relatief hoge groeipercentages gerealiseerd worden. Na 2018 zal de groei over het algemeen afvlakken. Hiervan uitgaande wordt verwacht dat het aantal buitenlandse verblijfsgasten dat Nederland bezoekt in 2025 gestegen zal zijn naar 15,75 miljoen, een groei van 29% ten opzichte van 2012. Volgens het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen liggen de grootste kansen voor Werelderfgoed Kinderdijk op de Nederlandse en nabij gelegen markten (België, Groot-Brittannië en Duitsland). Het stijgende aantal bezoekers in de regio zet waarschijnlijk door.

Ad 2.

De laatste jaren zien we een stijgende trend in het bezoek aan cultuur/historisch erfgoed. Dit heeft deels te maken met de vergrijzing in Nederland en de ons omliggende landen. De Nederlandse vakantiemarkt groeit niet echt, maar er is sprake van verschuivingen in zowel tijd, locatie als soort vrijetijdsbesteding. Mensen worden actiever in hun vrije tijd en gaan meer wandelen en fietsen. Door een hoger opleidingsniveau en de vergrijzing is er meer interesse in cultuur en behoefte aan een gevoel van authenticiteit. Anderzijds heeft deze groei te maken met de opkomst van nieuwe markten (China, India en Rusland) waarbij traditioneel cultureel erfgoed een belangrijke motivatie is voor een bezoek aan Nederland.

Ad 3.

De SWEK is bezig met een 'inhaalslag'. Jarenlang is de bezoekerspotentie van dit internationaal bekend zijnde Unesco icoon niet volledig benut. De slag die nu gemaakt wordt, zal leiden tot een bovengemiddelde groei in vergelijking tot de door het NBTC gepubliceerde cijfers. De Zaanse Schans (cultureel erfgoed maar geen Unesco status) trekt bijvoorbeeld jaarlijks 1.4 miljoen bezoekers.

Ad 4.

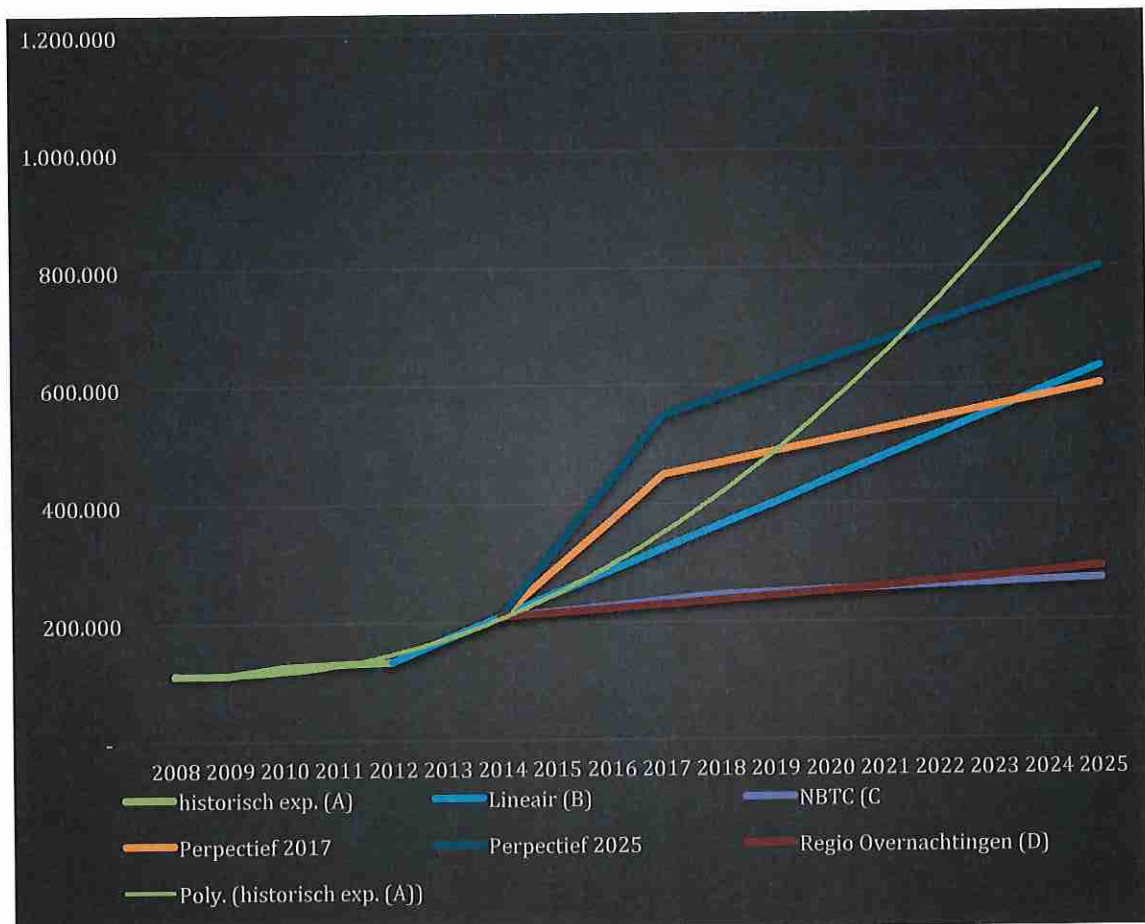
Groecijfers, groeiend interesse in cultuurhistorisch erfgoed en een inhaalslag geven een prachtig groeiperspectief voor de SWEK. Deze te behalen groei is echter volkomen afhankelijk van de invulling van het maatregelen pakket 'visitormanagement'.

Ad 5.

In het ontwerp van het nieuwe bezoekerscentrum is uitgegaan van een maximale piekbelasting van 21 groepen van 50 personen (twee boten met elk vier groepen en vier bussen) plus 725 individuele bezoekers per twee uur. Daar bovenop komt de capaciteit van de drie rondvaartboten: 155 per halfuur. Twee rondvaartboten tellen als 'attractie', een rondvaartboot geldt als 'aanvoer'. Dit geeft in het hoogseizoen (8 uur totale openingstijd) per dag (afgeronde) capaciteit van:

- o Groepsbezoek: $50 \times 21 \times 4 = 4.200$ per dag
- o Individueel bezoek: $725 \times 4 = 2.900$ per dag
- o Rondvaartboten: $155 \times 2 \times 8 \approx 2.500$ per dag
- o Uurcapaciteit: $(4.200 + 2.900 + 2.480) / 8 \approx 1200$ per uur
- o Dagcapaciteit: $4200 + 1280 + 2480 \approx 9.600$
- o Weekcapaciteit: $9.580 \times 7 \approx 67.000$

In onderstaande grafiek zijn de belangrijkste trends in beeld gebracht:

Figuur 10: trends in bezoekersaantallen.

1. Lijn A geeft het beeld weer dat wordt verkregen als we de - vanuit historisch perspectief (sinds 2008) - bezoekcijfers van Werelderfgoed Kinderdijk rekenkundig doortrekken naar 2025.
2. Lijn B geeft het beeld als we de bezoekersstijging tussen 2012 en 2014 lineair doortrekken (omdat deze maatgevend kan zijn voor de verdere ontwikkeling nu de SWEK sinds 2012 een inhaalslag maakt).
3. Lijn C geeft de trend weer van het toenemende aantal buitenlandse bezoekers in de afgelopen jaren en de voorspelling van 29% meer toeristen in 2025 (NBTC Holland Marketing).
4. Lijn D geeft het beeld wanneer het toenemend recreatief bezoek aan de regio vanaf 2008 wordt doorgetrokken tot 2025.

Wanneer deze gegevens worden gecombineerd, kan een bandbreedte van het aantal te verwachten bezoekers worden vastgesteld in 2017 en 2025. Daarbij is rekening gehouden met de aangegeven randvoorwaarden en de beschreven input (waarbij nadrukkelijk de maatregelen uit het pakket 'visitormanagement' worden meegenomen).

Door aanvullend aanbod op de site doen is aannemelijk dat meer bezoekers gebruik maken van de betaalde voorzieningen. Een deel van de bezoekers - bijvoorbeeld wandelaars uit de directe omgeving - zal niet-betalend blijven.

Perspectief 2017		
	Onderkant	Bovenkant
Bezoekers		
Betalend	250.000	350.000
Niet-betalend	200.000	200.000
Totaal	450.000	550.000

Tabel 9: verwacht aantal bezoekers in 2017.

Perspectief 2025		
	Onderkant	Bovenkant
Bezoekers		
Betalend	450.000	650.000
Niet-betalend	150.000	150.000
Totaal	600.000	800.000

Tabel 10: verwacht aantal bezoekers in 2025.

Vanaf 2017 kunnen per uur 200 mensen een molen bezoeken. De dagcapaciteit van de molens ligt daarmee op 1600 personen. Aangezien het kunnen bezoeken van een molen door de SWEK gezien wordt als een belangrijk bezoekmotief is het van belang de mogelijke opstelling van extra molens te onderzoeken.

5.2 Analyse mogelijke bezoekersstromen

Voor de jaren 2017 en 2025 is een analyse uitgevoerd waarin inzichtelijk is gemaakt hoe het aantal te verwachten bezoekers het terrein van het werelderfgoed *zou kunnen* bereiken. Hierbij is de jaarlijkse beoogde bezoekersstroom van 550.000 (2017) en 800.000 (2025) doorvertaald naar bezoekersaantallen voor drie perioden van het jaar, respectievelijk:

- o laagseizoen (november-maart);
- o hoogseizoen (april-augustus);
- o najaar (september-oktober).

Per periode is een beeld geschetst van het aantal bezoekers op een piekdag en het drukste uur. Ook is gekeken op welke wijze deze bezoekerstotalen de entreezone van het molengebied kunnen bereiken.

Aangezien het Werelderfgoed Kinderdijk vanaf 2015 voor het eerst het gehele jaar geopend is, zijn de nu beschikbare cijfers over de bezoekersstromen niet representatief meer. Er is daarom gekozen om in deze analyse gebruik te maken van bezoekerskarakteristieken van de Zaanse Schans (verdelingen van bezoekersaantallen over het jaar en de dag). Het gaat hier nadrukkelijk niet om de aantallen bezoekers van de Zaanse Schans af te zetten tegenover die van het Werelderfgoed maar vooral om aannames inzake de bezoekersstromen inzichtelijk te maken.

Verwacht wordt dat in het laagseizoen ongeveer 20% van de jaarlijkse bezoekersstroom het Molengebied zal bezoeken. In het hoogseizoen bedraagt dit aandeel 62%. Voor het najaar wordt uitgegaan van 18% aandeel van het jaartotaal. Onderstaand zijn de beoogde bezoekerstotalen voor de drie perioden voor beide scenario's weergegeven.

	Jaar totaal	Laagseizoen	Hoogseizoen	Najaar
Jaar aandeel	100%	20%	62%	18%
2017	550.000	110.000	341.000	99.000
2025	800.000	160.000	496.000	144.000

Tabel 11: inschatting aantal bezoekers per seizoenperiode voor beide jaren

Per periode is een inschatting gemaakt van het aantal bezoekers op een drukste dag en bijbehorend drukste uur. Opnieuw is gebruik gemaakt van de bezoekerskarakteristiek van de Zaanse Schans waarbij op het drukste uur gemiddeld 13% van de bezoekers van de dag op de site aanwezig zijn. Dit aandeel is redelijk constant over de perioden van het jaar.

	Laagseizoen	Hoogseizoen	Najaar
2017-drukste dag	1.200	3.600	2.500
2017-drukste uur	130	390	280
2025-drukste dag	1.800	5.200	3.700
2025-drukste uur	200	580	400

Tabel 12: inschatting aantal bezoekers per seizoen dag en drukste uur voor beide jaren

Er is uitgegaan van een gemiddelde verblijfsduur van twee uur. Verder is verondersteld – in lijn met de Zaanse Schans – dat 8% van de bezoekers lopend of met de fiets naar de attractie komen. Het ontwerp van het nieuwe bezoekerscentrum hanteert een parkeer capaciteit van 40 plaatsen. Wanneer er wordt uitgegaan dat dit de enig beschikbare parkeerplaatsen zijn (dus lokale parkeervoorzieningen in Kinderdijk enkel voor bewoners en geen parkeer alternatief bij IHC), dan dient te worden ingezet op groepsvervoer over weg en water. Voor de touringcars is uitgegaan van de realisatie van een nieuwe Stop & Go faciliteit bestaande uit twee parkeerplaatsen. Vanaf het seizoen 2015 is er één steiger specifiek beschikbaar voor de Waterbus en zijn er twee aparte steigers voor riviercruiseschepen aanwezig.

De SWEK gaat uit van een capaciteit van het molengebied van ongeveer 1.200 bezoekers per uur. Op basis van deze uitgangspunten zijn de mogelijke toekomstbeelden geschetst van de bezoekersstromen naar het molengebied.

Toekomstbeelden vervoersstromen

Onderstaand is een voorbeeld gegeven van de wijze waarop het maximaal aantal bezoekers in 2017 en 2025 richting het werelderfgoed kunnen reizen. Hierbij is ingezet op vervoer over water.

2017 (550.000 bezoekers)

- o *Laagseizoen*
Ongeveer 40% van de bezoekers reist met eigen (auto)vervoer. De overige bezoekers arriveren hoofdzakelijk over het water met de Waterbus. Deze Waterbus meert vier keer per dag aan. Daarnaast zijn in deze situatie twee touringcars met bezoekers voorzien. Er komen geen riviercruises aan. Gemiddeld verblijven er op een drukste uur in deze periode ongeveer 150 bezoekers op het terrein.
- o *Hoogseizoen*
De frequentie van de Waterbus verdubbelt naar een keer per uur, er leggen vier riviercruiseschepen per dag aan en er arriveren dagelijks twintig touringcars. Ongeveer 14% van de bezoekers komt met eigen vervoer (personenauto), terwijl ruim 20% van de bezoekers met de riviercruises aankomt. De reizigersaantallen van de Waterbus en de touringcars zijn met respectievelijk 30% en 27% ongeveer gelijkwaardig. Op een piek uur zijn er bijna 400 bezoekers op het terrein van het werelderfgoed.
- o *Najaar*
De Waterbus meert zes keer per dag aan, hiermee wordt ruim 30% van de dagelijkse bezoekers afgezet bij de entreezone. De tien touringcars vervoeren ongeveer 20% van de bezoekers. Dit aandeel is gelijkwaardig met het individuele eigen vervoer (personenauto's). De riviercruises vervoeren bijna een kwart van de dagelijkse bezoekers.

Voor 2017 geldt dat in het hoogseizoen ruim 50% van de bezoekers Kinderdijk via het water aandoet. Het vervoer over de weg (touringcars en personenauto's) bedraagt ruim 40%.

2025 (800.000 bezoekers)

- **Laagseizoen**
Ongeveer 30% van de mensen reist met eigen (personenauto)vervoer. Er is een frequentie van de Waterbus voorzien van vier keer per dag waardoor ongeveer 30% van de bezoekers via deze vervoerwijze arriveert. Dagelijks zijn twee riviercruiseboten voorzien (ruim 20%). Ruim 10% van de bezoekers komt met de touringcar naar het werelderfgoed. Op een piekmoment bezoeken 200 mensen de site.
- **Hoogseizoen**
De frequentie van de Waterbus is twee keer per uur en faciliteert daarmee bijna 40% van dagelijkse vervoersvraag. Bijna 30% van de bezoekers arriveert met een touringcar. In totaal zijn 32 touringcars nodig. Dagelijks arriveren vier riviercruises (14%). Bijna 10% van de bezoekers arriveert met eigen vervoer en parkeert op de parkeergelegenheid van het werelderfgoed. Tijdens een piekmoment bevinden zich bijna 600 personen op de site.
- **Najaar**
De Waterbus meert 12 keer per dag aan. Hiermee wordt ruim 40% van de vervoersvraag afgewikkeld. De riviercruises verzorgen ruim 20% van de dagelijkse aankomsten. De aandelen van de touringcars en eigen vervoer zijn ongeveer gelijkwaardig (13 vs. 16%). Maximaal 400 bezoekers bevinden zich op de site in deze periode van het jaar.

Ook voor 2025 geldt dat in het hoogseizoen ruim 50% van de bezoekers de site via het water kan aandoen. In dit scenario verzorgt de Waterbus met 40% een groot gedeelte van de vervoersvraag. Het vervoer over de weg (touringcars en personenauto's) bedraagt gezamenlijk ruim 40% waarvan het merendeel via collectief vervoer in de bus wordt afgewikkeld.

Perspectief 1: 2017

Bezoekers Kinderdijk: 550,000 (jaarlijks)			
TARGETS	Laag seizoen	Hoog seizoen	Najaar
Totaal:	110,000	341,000	99,000
Drukste dag vd week	1,200	3,600	2,500
Benodigd aanbod om aantal bezoekers te faciliteren:			
	Laag seizoen	Hoog seizoen	Najaar
# Parkeerplaatsen	40	40	40
# Touringcars/dag	2	20	10
# Riviercruises/dag	0	4	3
# Waterbussen/dag	4	8	6
# bezoekers drukste dag vd week	1,200	3,500	2,500
# Bezoekers drukste uur	130	370	270
Totaal aantal bezoekers periode	108,700	335,700	98,200
Samenstelling bezoekers			
	Laag seizoen	Hoog seizoen	Najaar
Aandeel bezoekers met de auto	40%	14%	19%
Aandeel bezoekers met touringcars	8%	27%	19%
Aandeel bezoekers met riviercruises	0%	22%	23%
Aandeel bezoekers met waterbus	44%	30%	31%
Aandeel bezoekers lopen/fiets	8%	8%	8%

Perspectief 2: 2025

Bezoekers Kinderdijk: 800,000 (jaarlijks)			
TARGETS	Laag seizoen	Hoog seizoen	Najaar
Totaal:	160,000	496,000	144,000
Drukste dag vd week	1,800	5,200	3,700
Benodigd aanbod om aantal bezoekers te faciliteren:			
	Laag seizoen	Hoog seizoen	Najaar
# Parkeerplaatsen	40	40	40
# Touringcars/dag	5	32	12
# Riviercruises/dag	2	4	4
# Waterbussen/dag	4	16	12
# bezoekers drukste dag vd week	1,800	5,300	3,700
# Bezoekers drukste uur	200	580	390
Totaal aantal bezoekers periode	160,700	503,100	143,200
Samenstelling bezoekers			
	Laag seizoen	Hoog seizoen	Najaar
Aandeel bezoekers met de auto	27%	9%	13%
Aandeel bezoekers met touringcars	13%	29%	16%
Aandeel bezoekers met riviercruises	22%	14%	21%
Aandeel bezoekers met waterbus	30%	40%	43%
Aandeel bezoekers lopen/fiets	8%	8%	8%

Figuur 11: mogelijk toekomstbeeld bezoekersvervoer Werelderfgoed Kinderdijk voor beide perspectieven

5.3 Analyse mogelijke bezoekersstromen (2)

In de voorgaande paragraaf is een analyse van de mogelijke bezoekersstromen opgesteld uitgaande van een parkeercapaciteit van 40 plaatsen voor het individuele bezoek. De SWEK heeft de ambitie om op termijn ook deze bezoekersstroom op een alternatieve wijze naar het molengebied te vervoeren. Dit betekent dat deze bezoekers via de collectieve vervoersvoorzieningen over weg (touringcars) en water naar de entreezone zullen gaan verplaatsen. Daarnaast kan ook de fiets als alternatieve vorm van transport fungeren.

Bij deze analyse is als uitgangspunt gehanteerd dat het aanbod van riviercruises niet afwijkt ten opzichte van de originele situatie met de 40 beschikbare parkeerplaatsen. De individuele autobezoeker dient nu rechtstreeks via alternatief vervoer of op overstaplocaties in de regio (via bijvoorbeeld touringcar of waterbus) van en naar de molensite te reizen.

Bovenstaande situatie is doorgerekend. Onderstaand zijn de verkregen resultaten weergegeven. De grootste verschuiving treedt op in het laagseizoen aangezien in deze periode het aandeel bezoekers met personenauto met 30-40% relatief hoog was. Afhankelijk van de vaarfrequentie van het vervoer over water, zal het aandeel touringcarvervoer aanzienlijk stijgen. Voor 2025 is de opvang voor de verdwenen parkeercapaciteit volledig toegewezen aan het watervervoer aangezien de parkeercapaciteit voor de touringcars dan is bereikt.

Voor 2025 geldt dat in het hoogseizoen bijna 2 van 3 bezoekers de site via het water zal kunnen bezoeken. In dit scenario verzorgt de Waterbus met bijna 50% een zeer groot gedeelte van de vervoersvraag. Het vervoer over de weg (touringcars) bedraagt bijna 30%.

Perspectief 1: 2017 zonder parkeerfaciliteit individueel vervoer

Bezoekers Kinderdijk:	550,000 (jaarlijks)		
TARGETS	Laag seizoen	Hoog seizoen	Najaar
Totaal:	110,000	341,000	99,000
Drukste dag vd week	1,200	3,600	2,500
Benodigd aanbod om aantal bezoekers te faciliteren:			
	Laag seizoen	Hoog seizoen	Najaar
# Parkeerplaatsen	0	0	0
# Touringcars/dag	8	20	15
# Riviercruises/dag	0	4	3
# Waterbussen/dag	6	12	8
# bezoekers drukste dag vd week	1,300	3,600	2,500
# Bezoekers drukste uur	140	380	270
Totaal aantal bezoekers periode	115,000	339,600	98,600
Samenstelling bezoekers			
	Laag seizoen	Hoog seizoen	Najaar
Aandeel bezoekers met de auto	0%	0%	0%
Aandeel bezoekers met touringcars	30%	27%	28%
Aandeel bezoekers met riviercruises	0%	21%	23%
Aandeel bezoekers met waterbus	62%	44%	41%
Aandeel bezoekers lopen/fiets	8%	8%	8%

Perspectief 2: 2025 zonder parkeerfaciliteit individueel vervoer

Bezoekers Kinderdijk:	600,000 (jaarlijks)		
TARGETS	Laag seizoen	Hoog seizoen	Najaar
Totaal:	160,000	496,000	144,000
Drukste dag vd week	1,800	5,200	3,700
Benodigd aanbod om aantal bezoekers te faciliteren:			
	Laag seizoen	Hoog seizoen	Najaar
# Parkeerplaatsen	0	0	0
# Touringcars/dag	4	32	12
# Riviercruises/dag	2	4	4
# Waterbussen/dag	8	12	8
# bezoekers drukste dag vd week	1,800	5,300	3,700
# Bezoekers drukste uur	180	590	400
Totaal aantal bezoekers periode	159,800	507,000	145,200
Samenstelling bezoekers			
	Laag seizoen	Hoog seizoen	Najaar
Aandeel bezoekers met de auto	0%	0%	0%
Aandeel bezoekers met touringcars	11%	29%	15%
Aandeel bezoekers met riviercruises	22%	14%	20%
Aandeel bezoekers met waterbus	59%	49%	56%
Aandeel bezoekers lopen/fiets	8%	8%	8%

Figuur 12: mogelijk toekomstbeeld bezoekersvervoer Werelderfgoed Kinderdijk voor beide perspectieven; situatie zonder parkeergelegenheid op de site

5.4 Maximaal beheersbare capaciteit

Voor de bepaling van het maximaal beheersbare bezoekersaantal op het Werelderfgoed Kinderdijk in relatie tot vervoersvoorzieningen wordt uitgegaan van de onderstaande aantallen. Daarbij wordt uitgegaan van een openingstijd van 8 uur.

	Personenauto's	Touringcars	Waterbus	Riviercruises
Capaciteit	40 plekken	2 S&G plekken.	1 steiger	2 steigers
Verblijfsduur	2 uur	15 minuten per bus (incl. aankomst en wegrijden)	15 minuten (incl. aanleggen waterbus)	2 uur
Frequentie	4x aankomsten van 40 auto's.	4 bussen/h.	4 waterbussen/h	4 aankomsten per dag per steiger
Dagcapaciteit	160 auto's	32 bussen	32 waterbussen	8 riviercruises

Tabel 13: mogelijk toekomstbeeld bezoekersvervoer Werelderfgoed Kinderdijk voor beide scenario's

Bij doorrekening ontstaat een maximaal beheersbaar aantal bezoekers van 1,3 miljoen bezoekers per jaar met een piekbelasting van 950 bezoekers per uur in het hoogseizoen. Dit ligt onder de grens van de sitecapaciteit van 1.200 bezoekers. Er is ruimte om 250 bezoekers extra per uur naar de site te krijgen. Deze bezoekers kunnen te voet of per fiets naar de site reizen (uitgangspunt in de berekening is 8%).

Bezoekers Kinderdijk:		1,300,000 (jaarlijks)		
TARGETS		Laag seizoen	Hoog seizoen	Najaar
Totaal:		260,000	806,000	234,000
Drukste dag vd week		2,800	8,400	6,000
Benodigd aanbod om aantal bezoekers te faciliteren:		Laag seizoen	Hoog seizoen	Najaar
# Parkeerplaatsen		40	40	40
# Touringcars/dag		10	32	16
# Riviercruises/dag		3	8	8
# Waterbussen/dag		8	32	20
# bezoekers drukste dag vd week		2,900	8,500	6,000
# Bezoekers drukste uur		320	950	660
Totaal aantal bezoekers periode		266,600	811,100	233,200
Samenstelling bezoekers		Laag seizoen	Hoog seizoen	Najaar
Aandeel bezoekers met de auto		21%	7%	10%
Aandeel bezoekers met touringcars		16%	18%	13%
Aandeel bezoekers met riviercruises		20%	18%	26%
Aandeel bezoekers met waterbus		36%	49%	44%
Aandeel bezoekers lopen/fiets		8%	8%	8%

6. Maatregelenpakket

In de bijlage zijn alle mogelijke maatregelen in beeld gebracht waarmee het visitormanagement kan worden vormgegeven. Daarbij is onderscheid gemaakt in maatregelen op de werelderfgoedsite, in de directe omgeving (regio klein) en de grotere regio (regio groot). Bovendien zijn fysieke maatregelen en maatregelen op het gebied van product- en marktontwikkeling onderscheiden. Afhankelijk van de situatie en de daadwerkelijk optredende bezoekersaantallen, kan uit dit maatregelenpakket worden geput.

Vanuit deze volledige maatregelenmix is bekeken welke maatregelen nu moeten worden genomen om de verwachte groei van de bezoekers te kunnen accommoderen. Deze zijn hieronder weergegeven.

Prioritering maatregelen

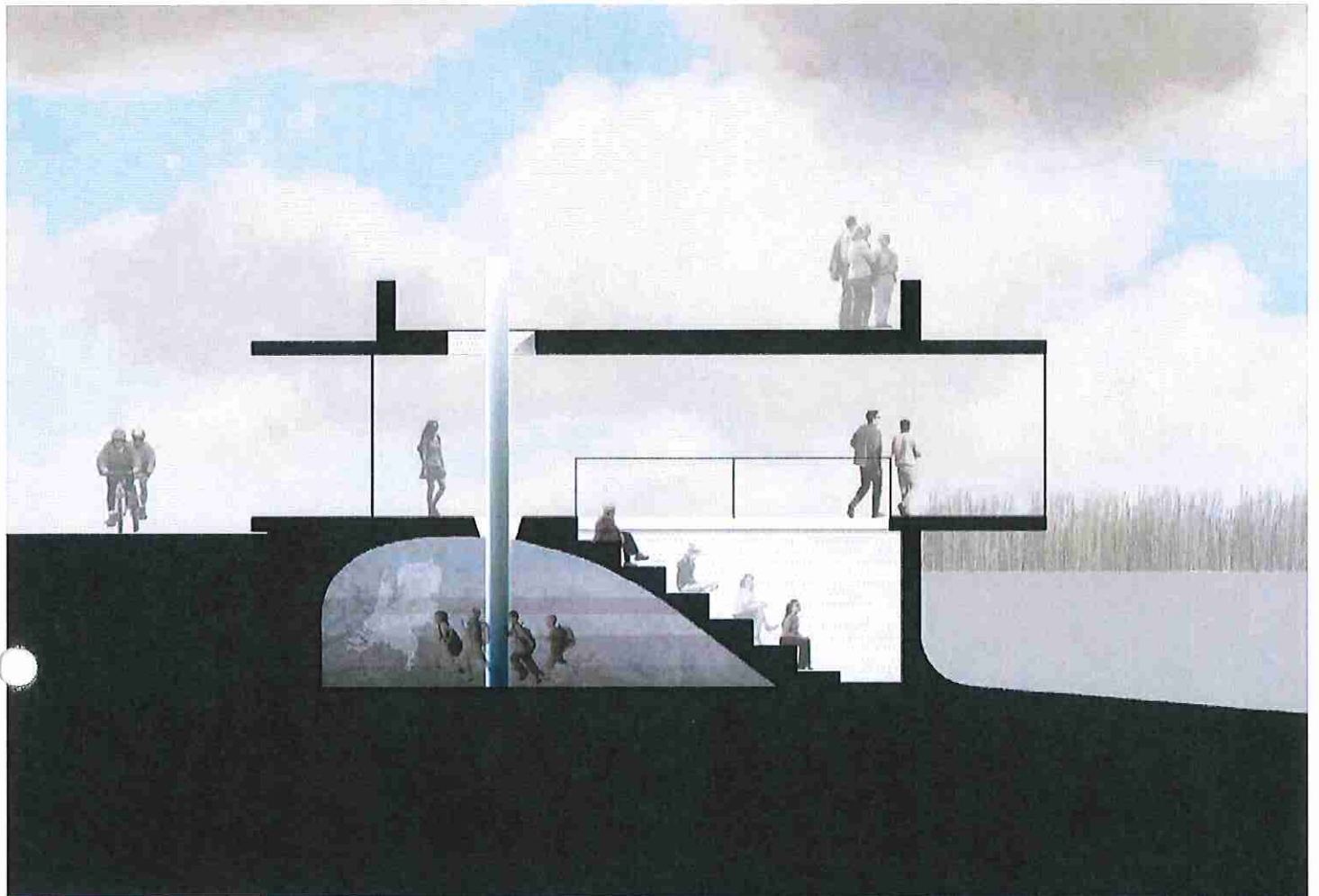
De volgende maatregelen zijn absoluut noodzakelijk om bezoekers in en naar het Werelderfgoed te kunnen managen:

Maatregel	Partij (voortouw)
De herinrichting van de entreezone.	SWEK
Nadere uitwerking en uitvoering van een vervoersplan met aandacht voor: <ul style="list-style-type: none"> o Circulatieplan en Stop & Go zone voor touringcars. o Inzicht in en inrichting van aanvullende parkeervoorzieningen auto's, bussen en campers. o Uitwerking van de vervoersmogelijkheden/pendelverkeer tussen de parkeervoorzieningen en de site. o Aansluiting van vervoersalternatieven op het (verder te ontwikkelen) routenetwerk van Waterbus. 	Gemeenten Molenwaard en Alblasserdam
Optimaliseren van arrangementen (i.c.m. vervoer over water en de markt).	SWEK
De invoering van een real time informatiesysteem dat automobilisten op een aantal strategische locaties (bijvoorbeeld bij de afrit van de A15) informeert over de beschikbare parkeerplaatsen.	Gemeenten Molenwaard en Alblasserdam
Invoering van een <u>reserveringssysteem</u> voor de parkeerplekken en de molens (bij voorkeur gekoppeld aan de ticketsystemen van de Waterbus).	SWEK
Uitwerking aanpak Riviercruisemarkt.	Wordt al opgepakt in het verband van de Waterdriehoek
Voorkomen hinderlijk verkeer op het dijkclint: verbod parkeren op de stoep en handhaving op naleving regelgeving parkeren voor zowel campers, touringcars en personenauto's.	Gemeenten Molenwaard en Alblasserdam

Tabel 13: noodzakelijk te nemen maatregelen

Het is goed te realiseren dat de belangrijkste maatregel bovendien al genomen is. Dat is de aanleg van een derde steiger pal voor het werelderfgoedcomplex bedoeld voor het aanmeren van de waterbus. Daaraan gekoppeld heeft waterbus een sneldienst en dalurendienst in haar programma opgenomen die vanaf mei 2015 in gebruik wordt genomen. Dat zorgt ervoor dat in potentie honderduizenden (extra) bezoekers per jaar Werelderfgoed Kinderdijk via het water kunnen bereiken.

Met deze maatregel en met de voorgestelde aanvullende maatregelen kan de regio de verwachte groei van Kinderdijk – binnen de geschetste bandbreedte – opvangen en zal zelfs bestaande overlast kunnen worden weggenomen.

7. Conclusies

De belangrijkste conclusies zijn hieronder weergegeven.

1. Het verwachte aantal bezoekers ligt in 2017 tussen de 450.000 en 550.000 (waarvan 250.000 – 350.000 betalend). In 2025 worden tussen de 600.000 en 800.000 bezoekers verwacht (waarvan tussen de 450.000 en 650.000 betalend).
2. Het uitgewerkte toekomstperspectief 2025 blijft met een bovengrens van 800.000 bezoekers, voor de site van het Werelderfgoed Kinderdijk ruim onder het voor de omgeving berekende maximaal beheersbare aantal bezoekers van 1.3 miljoen.
3. De toename van dit aantal bezoekers kan namelijk gefaseerd via vervoersmogelijkheden over water worden opgevangen. Dit zorgt ervoor dat er geen extra verkeerdruchte plaatsvindt. De mogelijkheden om het vervoer over water beter te benutten zijn:
  - o Een hogere frequentie van Waterbus met in het hoogseizoen in 2025 een maximum van 4 aankomsten per uur (in 2015 start Waterbus met 6 aankomsten per dag) aangevuld met de dienstregeling van het Driehoeksveer. Tevens overweegt Waterbus op termijn de inzet van grotere boten en kan de ingang vanuit Alblasterdam (huidige route fluisterboot) ook nog worden ingezet voor toegangsvervoer over water.
  - o Een groei van het aantal Rivieraankomsten naar een maximum in het hoogseizoen van 8 aankomsten per dag. Het momenteel (in het kader van de Waterdriehoek) ontwikkelde plan van aanpak voor de riviercruisemarkt voorziet in deze groei waarbij naast de aankomsten in Kinderdijk de regio Waterdriehoek voor een grotere opvangcapaciteit moet zorgen door middel van meer aanlegplaatsen en de operationalisering van de 'één loket functie'.
4. De belangrijkste maatregel is al genomen: de aanleg van een derde steiger voor het werelderfgoedcomplex voor de Waterbus, gekoppeld aan de sneldienst en dalurendienst die Waterbus in haar programma heeft opgenomen.
5. Aanvullende te nemen maatregelen zijn:
  - a. Parkeeropvang in de regio (met voorkeur nabij Waterbuslocaties).
  - b. Stop & Go zones voor Touringcars.
  - c. Intensivering en betere aansluiting van het openbaar busvervoer.
  - d. Een realtime informatie systeem via websites en de toevoerwegen.
  - e. Ontwikkeling van arrangementen en tijdsbeperkingsafspraken met touroperators.
  - f. Gerichtte campagnevoering met als insteek het gebruik van de alternatieve vervoersopties.
  - g. Handhavingsbeleid.
6. Met deze maatregelen kan de regio de verwachte groei van Kinderdijk – binnen de geschetste bandbreedte - opvangen. Deze maatregelen zullen er niet alleen toe leiden dat de overlast van de verwachte bezoekersgroei wordt beheerst, maar zorgen er zelfs voor dat de overlast afneemt en dat daarmee de omgeving van Kinderdijk daadwerkelijk een positieve impuls krijgt.

8. Aanbevelingen

We bevelen u aan om:

1. De maatregelen zoals geschetst in tabel 13 uit te voeren.
2. Een bezoekersonderzoek te houden. Op dit moment zijn er met betrekking tot de niet in groepsverband reizende bezoekers van het Werelderfgoed Kinderdijk nog te weinig gegevens voorradig op het gebied van:
  - Geografische afkomst
  - Samenstelling en leeftijd
  - Frequentie bezoek
  - Achtergronden voor het bezoek
  - Wijze van informatieverschaffing
  - Wijze van vervoer
  - Waardering
  - Bestedingspatroon

Deze informatie is wezenlijk voor het verder optimaliseren van het maatregelenpakket visitormanagement en de marketing van het Werelderfgoed. Om deze informatie te achterhalen is het belangrijk om een bezoekersonderzoek te houden waarbij te denken valt aan twee periodes: 2016 (vanuit huidige situatie) en 2018 (na realisatie van een groot deel van de maatregelen).

